

STATENS
HISTORISKA
MUSEER

ÅRSREDOVISNING
2023

FÖRORD	3
1. INLEDNING.....	5
1.1. Resultatredovisningens indelning och upplägg	5
1.2. Särskilda händelser 2023	6
1.2.1. Etablering av Sveriges museum om Förintelsen	6
1.2.2. Rättsprocesser	6
1.2.3. Tumba bruksmuseum	6
1.2.4. Beredskapshöjande åtgärder	7
1.3. Verksamhetens intäkter och kostnader	7
2. ARKEOLOGISK UPPDRAGSVERKSAMHET	9
2.1. Resultat.....	9
2.1.1. Genomföra uppdrag och förmedla resultat	9
2.2. Analys och bedömning	11
3. UTVECKLA OCH FÖRVALTA SAMLINGARNA	13
3.1. Resultat.....	13
3.1.1. Samlingarnas tillväxt	13
3.1.2. Digitalt registrerade samlingar.....	14
3.1.3. Ordnade samlingar	16
3.1.4. Vårdande insatser	17
3.1.5. Ändamålsenliga magasin	18
3.2. Analys och bedömning	19
4. KUNSKAPSUPPBYGGNAD	21
4.1. Resultat	21
4.1.1. Ökad kunskap om samlingarna	21
4.1.2. Samverkan med universitet och högskolor.....	21
4.1.3. Forskning och utvecklingsprojekt	22
4.1.4. Kunskapsförmedling inom FoU	23
4.2. Analys och bedömning	24
5. PUBLIK VERKSAMHET	26
5.1. Resultat.....	26
5.1.1. Utställningar	26
5.1.2. Digital tillgång till samlingarna	28
5.1.3. Besök i samlingarna	29
5.1.4. Utlån	30
5.1.5. Visningar och program för vuxna	31
5.1.6. Familjeverksamhet.....	32
5.1.7. Skolverksamhet.....	33
5.1.8. Annan kunskapsförmedling	34
5.2. Analys och bedömning	34

6. ÖVRIGA INSTRUKTIONSENLIGA UPPDRAG.....	36
6.1. Resultat.....	36
6.1.1. Stöd till regionala och lokala museer	36
6.1.2. Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.....	37
6.1.3. Samverkan med myndigheter och det civila samhällets organisationer.....	38
6.1.4. Tillhandahålla varor och tjänster	39
6.2. Analys och bedömning	39
7. KOMPETENSFÖRSÖRJNING.....	40
7.1. Resultat.....	40
7.1.1. Attrahera och utveckla kompetens.....	40
7.1.2. Personalsammansättning	41
7.1.3. Sjukfrånvaro.....	42
7.1.4. Arbetsmiljö	42
7.2. Analys och bedömning	43
8. ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING	44
8.1. Regleringsbrevets återrapporteringskrav	44
8.1.1. Barn och unga	44
8.1.2. Ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	45
8.1.3. Besöksutveckling.....	46
8.1.4. Lokalkostnader.....	51
8.1.5. Avgiftsbelagd verksamhet.....	51
8.1.6. Medverkans- och utställningsersättning.....	51
8.1.7. Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster.....	52
8.2. Särskilda regeringsuppdrag	55
8.2.1. Nya målgrupper	55
8.2.2. Praktik för nyanlända och personer med funktionsnedsättning.....	55
8.2.3. Vidta energibesparingsåtgärder.....	55
9. FINANSIELL REDOVISNING	56
9.1. Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	56
9.2. Resultaträkning.....	57
9.3. Balansräkning	58
9.4. Anslagsredovisning.....	60
9.5. Avgiftsbelagd verksamhet	61
9.6. Tilläggsupplysningar och noter	62
Årsredovisningens undertecknande.....	74

FÖRORD

När Statens historiska museer (SHM) planerade verksamheten inför 2023 diskuterades och analyserades flera omvärldsfaktorer som kunde få stor inverkan på verksamheten. Säkerhetsläget och konjunkturen var några av dem. När året summeras ser jag att vår verksamhet anpassat sig väl och har hanterat flera förändrade förutsättningar, och att vi kan se tillbaka på ett framgångsrikt verksamhetsår.

I en verksamhet med SHM:s omfattning finns mängder av resultat att berätta om. Denna årsredovisning tar upp ett urval tillsammans med den ekonomiska redovisningen. 2023 var ett år som innehöll många ekonomiska osäkerhetsfaktorer som ökade kostnader för löner, hyror, drift och räntor samt återinförandet av entréavgifter. En återhållsam budget och en under året ökande andel intäkter medförde att vi kunde avsluta året med ett anslagssparande, något vi eftersträvade för att skapa bättre förutsättningar 2024.

Krig i omvärlden och höjd terrorhotnivå har tydliggjort behov av ökad säkerhet i den dagliga verksamheten och behovet av att långsiktigt stärka beredskapen. Frågor som redan var högt prioriterade, som att arbeta för en god samlingskontroll, har fått ytterligare perspektiv. Det förberedande arbetet med att hantera samlingar i kriser har prioriterats upp, ett arbete som kommer fortgå med stor prioritet de kommande åren. Arbetet har stor komplexitet med tanke på att myndigheten förvaltar samlingar som består av runt elva miljoner föremål och 111 ton osteologiskt material samt ett antal magasin och museer med skilda förutsättningar. Att öka säkerhet och beredskap i autentiska kulturhistoriska miljöer innebär svåra ställningstagande och kommer påverka myndighetens verksamhet i bred bemärkelse och vara ytterst resurskrävande.

Regeringens särskilda medel för digitalisering har tillsammans med myndighetens satsning på accedering givit mycket goda resultat under året. SHM bedömer att samlingarna totalt kommer generera knappt 3,3 miljoner digitala poster när vi nått målsättningen att ge allmänheten digital tillgång till samlingarna. När året var till ända var andelen 33 procent, då hade över 75 000 poster tillkommit under året. Det är en avsevärd kvantitet och långt fler poster än vad många enskilda museisamlingar innehåller. Samtidigt har myndigheten en fortsatt stor utmaning i att förvalta en så omfattande samling, utveckla spårbarheten och möta samhällets förväntan på digital tillgång inom en rimlig tid.

Den uppdragsarkeologiska verksamheten har återigen gjort ett mycket bra resultat och avslutat året med ett ekonomiskt resultat på 5,7 mnkr. Det underskott på 53,6 mnkr som följde med när verksamheten överfördes från Riksantikvarieämbetet har nu nästan halverats. Arkeologernas framgång förklaras av att verksamheten tydligt prioriterar att i konkurrens vinna och genomföra externa uppdrag. Med en etablering i olika delar av landet, samt en gedigen och inom området diversifierad specialistkunskap, ges förutsättningar att genomföra allt från små uppdrag till de som har stor omfattning och komplexitet. Det fanns farhågor att den vikande konjunkturen skulle påverka verksamheten negativt. En del vunna uppdrag har skjutits upp, samtidigt har andra stora undersökningar genomförts vilket möjliggjort det goda resultatet.

Museiverksamheten ställdes om från att ha haft fri entré sedan 2016. Entréavgifterna återinfördes i en konjunktur som påverkat hushållens ekonomi negativt och därtill har turism- och besöksnäringen inte återhämtat sig efter pandemin 2020–2022. Under det första halvåret var besökarna färre än vår målsättning, men under andra halvåret ökade besöksantalet kraftigt och vi nådde vårt intäktsmål och ambition för 2023. Antalet verksamhetsbesökare sjönk i jämförelse med 2022 med 12 procent och anläggningsbesökarna blev 28 procent färre, ett väntat resultat.

Trots färre besökare finns särskilt positiva resultat. Bland de främst prioriterade målgrupperna finns barn och unga samt skolor. Glädjande är att av samtliga verksamhetsbesök är andelen under 19 år fortsatt mycket högt, runt 25 procent. Antalet skolgrupper är dessutom fler än före pandemin och deltagarantalet visar det högsta utfallet sedan myndighetens ombildande 2018.

Ett rikt och varierat utbud präglade den publika verksamheten. Aktiviteterna riktades till olika målgrupper, genomfördes i museilokalerna, digitalt och ute i landet hos parter vi samarbetat med. I den fortsatta etableringen av Sveriges museum om Förintelsen har ingått att turnera i olika regioner för att samla in berättelser, föremål och arkivalier. Museet kunde öppna i juni för fysiska besökare i de nya temporära lokalerna på Torsgatan och med den första tillfälliga utställningen *Sju liv*. Utställningen fick ett mycket gott mottagande av besökare och recensenter. Museet, vars inrättade beslutades av regeringen hösten 2021, är nu etablerat samtidigt som utvecklingen av verksamheten kommer att pågå under ett flertal år framöver.

SHM:s inriktningsplan från 2022 beskriver myndighetens utveckling de kommande åren med utgångspunkt i vårt uppdrag. Den tar fasta på att ge så många som möjligt tillgång till kulturarv och historia och att öka samhällsnyttan av verksamheten. Inom alla verksamhetsgrenar finns identifierat mål med prioriteringar och under 2023 togs ytterligare steg för att öka tydligheten genom att formulera fokus. De beskriver hur och i vilken ordning vi ska utveckla verksamheten för att nå målen. Det arbetet tillsammans med ett ledarutvecklingsprogram för myndighetens samtliga chefer har varit viktiga interna aktiviteter för att stärka oss som en mer sammanhållen myndighet. Medarbetarna i SHM har ett stort engagemang och till dem vill jag rikta ett varmt tack för årets arbete och fina resultat. Vår vision *Tillsammans gör vi historia betydelsefullt för fler* kan också väl summera Statens historiska museer verksamhetsår 2023!

Magnus Hagberg
Överintendent

1. INLEDNING

Statens historiska museer har till uppgift att främja kunskapen om och intresset för Sveriges historia och att bevara och utveckla det kulturarv som myndigheten förvaltar. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället. Myndighetens verksamhetsområde är Sveriges historia, byggd främst på de samlingar som myndigheten förvaltar. (SFS 2014:1079)

Statens historiska museer (SHM) är en statlig förvaltningsmyndighet som innefattar Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet – med Tumba bruksmuseum, Stiftelsen Hallwylska museet, Historiska museet, Livrustkammaren, Skoklosters slott, Sveriges museum om Förntelsen och den arkeologiska uppdragsverksamheten Arkeologerna.

Medelantal anställda vid myndigheten 2023 var 406.

1.1. Resultatredovisningens indelning och upplägg

Resultatredovisningens indelning utgår från de uppgifter som SHM har i förordningen med instruktion (SFS 2014:1079) och vad regeringen särskilt har angivit i regleringsbrev eller i något annat beslut.

I det inledande avsnittet redovisas särskilda händelser under året och en översikt över myndighetens intäkter och kostnader per resultatområde. Därefter följer fyra avsnitt där SHM:s respektive resultatområde redovisas i enlighet med kraven i Förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (SFS 2000:605). Dessa följs av *Övriga instruktionsenliga uppdrag*, ett avsnitt som återrapporterar de uppdrag i instruktionen som är av tvärgående karaktär, samt avsnittet *Kompetensförsörjning* som redovisar hur myndigheten säkrar sitt kompetensbehov. Resultatredovisningen avslutas med ett avsnitt med de återrapporteringskrav som finns angivna i regleringsbrevet för 2023 och i särskilda regeringsuppdrag.

Varje avsnitt inleds med det uppdrag som har ålagts myndigheten i instruktionen samt en kort beskrivning av området. Därefter följer redovisning av resultat och utveckling av genomförd verksamhet, följt av en sammanfattande analys och bedömning. För att analysera samt bedöma resultat och utveckling används ett antal indikatorer. De ger endast upplysningar om vissa faktorer. En mer rättvisande bild ges i den sammanfattande analysen och bedömningen som avslutar respektive avsnitt och i resultatredovisningen som helhet.

Två av resultatredovisningens rubriker har ändrats från föregående år. Ändringen är för att tydligare koppla samman SHM:s uppdrag och krav på återrapportering med myndighetens interna styrning. Det innebär att avsnittet *Samlingsförvaltning* har ändrats till *Utveckla och förvalta samlingarna* och att avsnittet *Forskning och utveckling* har vidgats och redovisas som *Kunskapsuppbyggnad*. Den finansiella redovisningen av resultatområdena är däremot oförändrad. Detta då kunskapsuppbyggnad som bedrivs inom myndighetens olika verksamhetsgrenar i regel sker integrerat i det löpande arbetet med till exempel samlingsförvaltning och publika projekt. Av den anledningen är det inte möjligt att särredovisa kostnaderna för denna del. Det innebär att för resultatområdet Kunskapsuppbyggnad redovisas som tidigare år endast den specifika verksamhet som bedrivs inom SHM:s FoU-verksamhet inom den anslagsfinansierade verksamheten. Utöver

denna förändring har ytterligare några mindre ändringar gjorts, bland annat har några tabeller i resultatredovisningen justerats, huvudsakligen genom att ytterligare kategorier har lagts till eller genom att en tidigare tabell har delats upp i flera.

1.2. Särskilda händelser 2023

1.2.1. Etablering av Sveriges museum om Förintelsen

Den 21 juni 2023 öppnade Sveriges museum om Förintelsen sina publika lokaler på Torsgatan i Stockholm. Där kommer museet finnas i minst fem år medan förberedelserna för en permanent lokalisering pågår. Vid invigningen, där representanter från kungahuset, riksdag och regering deltog samt överlevande och andra särskilt inbjudna gäster, öppnade museet även sin första utställning.

Vid sidan av den publika verksamheten på Torsgatan har museet under året fortsatt arbetet med att utveckla verksamheten, samla in fler berättelser och föremål med koppling till Sverige och Förintelsen, samt bedriva ett omfattande utåtriktat arbete i nära samverkan med forskare, andra myndigheter, museer och civilsamhället.

1.2.2. Rättsprocesser

Rättsprocesser gällande stulna föremål ur Kungliga myntkabinettets samlingar har pågått sedan 2013. En tidigare medarbetare åtalades 2018 för grovt häleri men frikändes både i tingsrätten och hovrätten med hänvisning till preskriptionstid. Efter att SHM överklagat beviljade Högsta domstolen partiellt prövningstillstånd. Högsta domstolen klargjorde 2023 att skadeståndsanspråket inte är preskriberat och återförvisade målet till hovrätten för fortsatt handläggning i aktuella delar. Det innebär att ärendet kommer prövas 2024.

1.2.3. Tumba bruksmuseum

Den publika verksamheten på Tumba bruksmuseum drivs huvudsakligen med avkastning och kapital från Stiftelsen Tumba Bruk. Stiftelsen bildades med främsta syftet att finansiera museiverksamhet i bruksområdet och där Sveriges Riksbank avsatte 30 miljoner kronor. Stiftelsekapitalet kommer med nuvarande uttag av avkastning och kapital vara förbrukat inom några år, vilket innebär att det för närvarande inte finns en långsiktigt hållbar finansiering. Dialog om såväl finansiering som huvudmannaskap har under året förts med bland andra Stiftelsen Tumba Bruk, Botkyrka kommun och Kulturdepartementet men har ännu inte resulterat i någon lösning.

Som en del i att erbjuda ett attraktivt utbud och generera egna intäkter bedriver Tumba bruksmuseum caféverksamhet. Denna servering är väsentlig för museet som besöksmål och finansieringen. Riksrevisionen uppmärksammade SHM 2023 i en revisionsrapport (RiR dnr 3.1.2-2022-0435) att myndigheten inte har befogenhet att bedriva denna verksamhet i egen regi. SHM lämnade i juni 2023 en hemställan till regeringen om att få bedriva servering och ta ut avgifter för den (SHM dnr 120-808-2023).

SHM utreder fortsatt möjligheter till långsiktig drift av museiverksamheten och serveringen.

1.2.4. Beredskapshöjande åtgärder

Det skärpta omvärldsläget har medfört att behovet av kris- och katastrofberedskap har ökat i samhället. Ökad beredskap är viktigt för att trygga kulturarvet generellt och för SHM att hantera i sin verksamhet. Under 2023 har ett brett beredskapshöjande arbete pågått. Bland annat stärkt IT-säkerhet i samarbete med leverantörer och utveckling av ett systematiskt informations-säkerhetsarbete. Därutöver har kompetensen inom området förstärkts och utbildningar genomförts för att stärka trygghet och säkerhet för personal och besökare. Vidare pågår arbete med stärkt samlingskontroll och hur beredskapen kan stärkas i myndighetens kulturfastigheter.

1.3. Verksamhetens intäkter och kostnader

Anslagsvolymen för SHM har ökat 2023. Det beror huvudsakligen på det tillskott som myndigheten har fått för uppbyggnaden av Sveriges museum om Förintelsen och att regeringen gav SHM möjlighet att nyttja fullt anslagssparande från 2022.

Utfallet för den arkeologiska uppdragsverksamheten visar på nytt ett mycket positivt resultat och en högre omsättning än 2022. Detta tack vare nya vunna upphandlingar i samband med större infrastruktursatsningar och att flera mycket omfattande projekt har bedrivits under året.

I arbetet med att utveckla och förvalta samlingarna har en kraftsamling gjorts inom arbetet med accession. Detta tillsammans med kostnader föranledda av digitaliseringssatsningen och uppbyggnaden av samlingarna till Sveriges museum om Förintelsen har lett till ökad anslagsförbrukning i jämförelse med tidigare år. Övriga intäkter fluktuerar mellan åren och beror på omfattningen av utlån eller om särskilda medel har erhållits för förvärv.

Anslagsförbrukningen för kunskapsuppbyggnad ligger i nivå med föregående år men avsevärt högre än 2021. Ökningen beror på att 2022 anställdes en särskild forskningskoordinator för att utveckla myndighetens FoU-verksamhet kopplad till Sveriges museum om Förintelsen, samt att forskningschefen inte i samma omfattning varit tjänstledig för egen forskning som 2021. Likaså tillkom några projekt som delfinansieras av SHM. Flera nya forskningsprojekt startade 2023 vilket påverkar omfattningen av övriga intäkter under kunskapsuppbyggnad.

För den publika verksamheten har både anslag och övriga intäkter kraftigt ökat i jämförelse med föregående år. Från och med 2023 upphörde fri entré-reformen, vilket innebar att kompensationen för reformen upphörde och att museerna återinförde entréavgifter – med undantag av Tumba bruksmuseum och Sveriges museum om Förintelsen. Entréavgifterna tillsammans med intäkter för bland annat museernas visnings- och programverksamhet har medfört att posten övriga intäkter fördubblats i jämförelse med föregående år. De ökade kostnaderna beror framför allt på uppbyggnaden och öppnandet av publik verksamhet vid Sveriges museum om Förintelsen under 2023.

Tabell 1.

Ekonomisk översikt över totala intäkter och kostnader per resultatområde. Kostnaderna för respektive resultatområde utgörs av totala kostnader, dvs. både direkta och indirekta kostnader. Fördelningen av indirekta kostnader per resultatområde baserat på dels utnyttjad lokalyta (då det gäller lokalkostnader), dels direkta personalkostnader (då det gäller OH-kostnader).

Intäkter och kostnader (tkr)	2023			2022			2021		
	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader
Resultatområde									
Arkeologisk uppdragsverksamhet	0	156 094	-150 396	0	137 742	-134 749	0	125 925	-124 509
Utveckla och förvalta samlingarna	45 812	660	-46 472	39 169	553	-39 723	37 919	368	-38 287
Kunskapsuppbyggnad	4 624	7 203	-11 827	4 526	5 696	-10 221	1 615	2 859	-4 473
Publik verksamhet	163 027	50 281	-213 788	150 106	25 714	-174 223	138 576	20 461	-158 785
Summa	213 463	214 283	-422 482	193 801	169 706	-358 916	178 110	149 613	-326 054
Summa intäkter			427 702			363 507			327 723
Summa kostnader			-422 482			-358 916			-326 054
Årets kapitalförändring			5 219			4 591			1 667

2. ARKEOLOGISK UPPDRAGSVERKSAMHET

| Statens historiska museer ska bedriva arkeologisk uppdragsverksamhet (SFS 2014:1079).

Arkeologernas¹ tjänster utförs på uppdrag, finansieras av externa beställare och säljs i konkurrens med andra aktörer. De tjänster som Arkeologerna erbjuder är tydligt kopplade till kulturmiljövården och samhällsbyggnadsprocessen. Den största delen är arkeologiska utredningar och undersökningar enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950), vanligen i samband med markexploateringar.

Arkeologerna säljer även licenser till det egenutvecklade arkeologiska dokumentationssystemet *Intrasis*, ett för arkeologin anpassat GIS-verktyg vid fältundersökningar. *Intrasis* används av de flesta uppdragsarkeologiska aktörerna i Sverige och av flera utomlands.

2.1. Resultat

2.1.1. Genomföra uppdrag och förmedla resultat

Arkeologerna har under 2023 haft 594 pågående uppdrag. 170 har påbörjats och 388 avslutats under året. Uppdragen varierar i storlek och karaktär, vilket gör det svårt att jämföra olika år. Majoriteten av uppdragen har varit arkeologiska utredningar och undersökningar inom ramen för Kulturmiljölagen (KML). Rapporterna från genomförda KML-uppdrag publiceras löpande på *Arkivsök*, Riksantikvarieämbetets digitala öppna arkiv för bland annat arkeologiska rapporter och publikationer.

Tabell 2.

Antal uppdrag och publicerade rapporter.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Pågående uppdrag	594	671	689	721	707	620
Påbörjade uppdrag	170	227	231	322	258	293
Avslutade uppdrag	388	291	302	274	190	266
Publicerade KML-rapporter i Arkivsök*	127	145	175	178	123	114

*Anger publicerade och sökbara vid årsskiftet per utgivningsår. Viss eftersläpning föreligger i publiceringen vilket innebär att det faktiska antalet utgivna publikationer i efterhand kan vara högre per utgivningsår än vad som anges i tabellen.

¹ Den arkeologiska uppdragsverksamheten på SHM bedrivs under varumärket Arkeologerna, tillika en avdelning inom SHM.

För att uppfylla länsstyrelsernas krav på bevarande av de förmedlingsinsatser som utförts samlas information om uppdragen i bloggar, 3D-modeller, filmer och inlägg på Arkeologernas webbplats. Dessa förmedlingsinsatser, ihop med rapporterna och detaljerad dokumentation i det egna dokumentsystemet *Intrasis*, garanterar att materialet finns tillgängligt och sökbart i olika detaljeringsgrad för olika ändamål längre än projektens aktiva tid.

För att nå olika målgrupper i landet har Arkeologerna genomfört både fysiska och digitala visningar i fält samt hållit föredrag i anslutning till uppdragen. Intresset att få ta del av hur en utgrävning går till och dess resultat är stort, inte minst från skolor. Ett särskilt undervisningsmaterial för grundskolans olika årskurser har tagits fram som bygger på de senaste årens många stora arkeologiska utgrävningar. Materialet, *Under jorden i Göteborg – Göteborgs historia för skolor*, finns tillgängligt på Arkeologernas webbplats och består av lättlästa faktablad där varje blad handlar om ett tema och avslutas med några instuderingsfrågor.

Intresset att ta del av digitalt material ökar och Arkeologerna producerar alltmer rörlig bild/film från utgrävningar som ett sätt att öka tillgängligheten för de som inte kan delta i en fysisk visning. Samtliga filmer som publiceras textas för ökad tillgänglighet och integreras i blogginlägg på Arkeologernas webbplats och via sociala medier som Youtube, Facebook och Instagram. För att ytterligare förbättra tillgängligheten har en utbildning i att skriva lättläst svenska genomförts under året.

Antalet besök och antal unika besökare på webbplatsen har ökat med 28 respektive 26 procent i jämförelse med föregående års utfall. Följarna i sociala medier blir kontinuerligt fler och har ökat med nio procent i jämförelse med föregående år.

Tabell 3.

Antal besökare på webben och följare i sociala medier.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Besök på webbplatsen (sessioner)	92 205	72 146	83 409	170 236	122 646	76 944
Unika besökare på webben (användare)	59 872	47 374	58 990	122 235	82 950	46 112
Följare sociala medier*	25 812	23 660	19 790	14 984	7 295	3 409

*Avser Facebook, Instagram och X (tidigare Twitter).

Utöver KML-uppdragen fortsätter Arkeologerna att genomföra andra typer av uppdrag och driva eller medverka i externt finansierade projekt. För en kunskapsintensiv verksamhet som uppdragsarkeologi krävs en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad och verksamhetsutveckling för att vara konkurrenskraftig. Under 2023 har bland annat ett kunskapsunderlag om järnåldersboplatser och gravfält i tre län färdigställts. Arbetet genomfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län som en del av järnvägssatsningen Ostlänken. Även det fleråriga projektet *Porsöl, palsternacka och persilja. Arkeobotanik och grön matproduktion under 1 000 år*, avslutades under året. Projektet, som finansierats av Jordbruksverket och Europeiska landsbygdsfonden för landsbygdsutveckling, uppmärksammade den alltmer efterfrågade tjänsten trädgårdsarkeologi, som Arkeologerna erbjuder.

Arkeologerna förmedlar ny kunskap och resultat även i andra publikationer än uppdragens rapporter. Korta beskrivningar från några av de senaste årens undersökningar finns att ta del av i skriften *Arkeologerna. Nya rön från norr, syd, väst och öst* och i ett nytt nummer av den lokala tidsskriften *Arkeologi i Östergötland*, som ges ut i samarbete med Östergötlands museum och Stiftelsen Kulturmiljövård. Medarbetare har också deltagit som kapitel författare i peer review-

granskade böcker som *Mesolithic art: Abstraction, decoration, messages, Stones – Current stone-age research in Northern Europe*, *Bear and human*, *The bioarchaeology of cardiovascular disease* och *Sverige 1523*. De har även bidragit till peer review-granskade artiklar i svenska och internationella tidskrifter, såsom *Antiquity*, *Environmental Archaeology*, *European Journal of Archaeology*, *Land*, *Journal of Archaeological Science*, *Journal of Neolithic Archaeology* och *Ale: Historisk tidskrift för Skåneland*.

2.2. Analys och bedömning

Arkeologerna uppvisar på nytt ett positivt resultat med 5,7 mnkr för 2023.

SHM har fortsatt vinna upphandlingar i samband med större infrastruktursatsningar. Omfattningen och storleken av uppdrag har sett olika ut över landet. Flera av de erhållna uppdragen har dock skjutits upp av exploatörerna, något som varit särskilt kännbart i Stockholm-Uppsalaregionen. Färre uppdrag har tillkommit än tidigare år, samtidigt som flera av de vunna är av mycket omfattande karaktär. Av de större pågående uppdragen kan nämnas Dalköpinge i Trelleborg och Pryssgården i Östergötland – upp emot 20 hektar vardera, samt Gamla stan i Kalmar och Västlänken i Göteborg. Flera stora, parallellt pågående uppdrag har krävt fler säsongsanställda, vilket kan avläsas i att antal årsarbetskrafter ökat till det högsta sedan verksamheten överfördes till SHM 2015. Under 2023 har en kraftsamling genomförts med att slutföra äldre uppdrag, vilket resulterat i ovanligt många avslutade projekt.

Utifrån uppdragets omfattning och uppdragsgivarens beställning har Arkeologerna genomfört olika förmedlingsinsatser anpassade för olika målgrupper. Föredrag och guidade visningar i fält har erbjudits tillsammans med olika lokala initiativ och digitala förmedlingsinsatser för de som inte har möjlighet att besöka utgrävningarna. Intresset att ta del av verksamheten är fortsatt stort, vilket det ökande antalet digitala besök visar men även uppslutningen vid de genomförda aktiviteterna i fält. Resultat och ny kunskap har även publicerats i vetenskapliga publikationer och mer populärvetenskapliga sammanhang.

För att åstadkomma ekonomisk balans och uppnå en stabil, långsiktig ekonomi krävs att SHM kommer till rätta med den skuld som följde med verksamheten från Riksantikvarieämbetet. Utvecklingen mot detta har varit positiv sedan 2015. Det har möjliggjorts genom ett tydligt fokus på att effektivt genomföra pågående uppdrag och vinna nya. Samtidigt har ett kontinuerligt utvecklingsarbete pågått av Arkeologerna som organisation och av interna processer och verktyg. Under 2023 har en ny version av Intrasis utvecklats med förbättrad funktionalitet som även kommer innebära lägre fasta kostnader, då tecknandet av årliga kartlicenser inte längre blir nödvändigt. Ett nyutvecklat budgetsysteem för projekten kommer ge projektledarna ett verktyg för en enklare och mer kvalitetssäkrad uppföljning av uppdragen. För att kunna behålla positionen på marknaden krävs att Arkeologerna kan garantera efterfrågad kvalitet i de arkeologiska undersökningarna och tillhandahålla relevanta tjänster. Resurser behöver avsättas till verksamhet- och teknikutveckling samt för att bibehålla och utveckla kompetens inom organisationen då Arkeologerna befinner sig i ett generationsskifte. Genomförandet av sådana långsiktiga åtgärder försvåras av det kvarvarande underskottet.

Sammanfattningsvis har SHM bedrivit en omfattande arkeologisk uppdragsverksamhet som på nytt redovisar ett mycket positivt resultat och ekonomiskt utfall. Verksamheten har genomförts i enlighet med myndighetens uppställda kvalitetsmätt. Det vill säga att leverera enligt överenskomna avtal utifrån länsstyrelsernas kvalitetskrav på de arkeologiska uppdragen, samt

kraven på leverans i tid till avtalad kostnad. Bedömningen är att såväl länsstyrelserna som exploitörerna har varit nöjda med genomförda insatser då nya uppdrag har erhållits från tidigare beställare.

Tabell 4.

Arkeologernas resultat.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag (tkr)	0	0	0	0	0	0
Övriga intäkter (tkr)	156 094	137 742	125 925	153 604	135 122	126 282
Kostnader (tkr)	-150 396	-134 749	-124 509	-143 691	-130 272	-125 693
RESULTAT (mnkr)	5,7	3,0	1,4	9,9	4,9	0,6
OMSÄTTNING (mnkr)	156,1	137,7	125,9	151,3	132,4	126,8
Intäkt uppdragstimmar (mnkr)	118,8	103	95,6	106,8	98,3	86,8
Debiterbara uppdragstimmar	139 049	121 606	114 577	131 337	122 471	113 563
Debiteringsgrad all personal	77%	71%	70%	71%	71%	68%
Antal årsarbetskrafter	124	115	112	115	108	102

3. UTVECKLA OCH FÖRVALTA SAMLINGARNA

Statens historiska museer ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten, samt förvalta och vårda de fornfynd som Riksantikvarieämbetet beslutar att tillföra myndigheten. (SFS 2014:1079)

SHM:s samlingar omfattar flera olika områden. Historiska museets samlingar består främst av arkeologiskt material samt kyrkliga konsthistoriska föremål. Livrustkammarens samlingar omfattar föremål från de kungliga livrust-, kläd- och skattkammarna och hovstallet samt likartade föremålsgrupper av främst personhistorisk karaktär. Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar², med Tumba bruksmuseum, innefattar mynt och andra betalningsmedel, medaljer och andra föremål med numismatisk eller finanshistorisk anknytning samt föremål med anknytning till pappers- och sedelframställning. Skoklosters slotts samlingar innehåller företrädesvis konst, konsthantverk, vapen, möbler och annan inredning samt boksamlingar med anknytning till slottsbyggnaden, dess användning och ägare. Till detta kommer inventarierna i Hallwylska museet, som innefattar föremål som museets grundare Wilhelmina och Walther von Hallwyl beslöt skulle vara en del av museet, bland annat hushållsinventarier, konstverk, möbler, asiatisk keramik, europeiskt porslin och silver samt själva byggnaden som myndigheten förvaltar. Sedan 2022 har samlingsområdet för Sveriges museum om Förintelsen tillkommit och omfattar föremål, dokument och annat material som belyser Förintelsens historiska sammanhang, däribland vittnesmål från överlevande med anknytning till Sverige samt från deras anhöriga och efterlevande.

Totalt omfattar myndighetens samlingar cirka elva miljoner föremål och cirka 111 ton osteologiskt material. För att säkerställa källorna till samtidens och framtidens historieskrivning arbetar myndigheten för att förbättra samlingarnas och dokumentationens långsiktiga bevarande och användbarhet.

3.1. Resultat

3.1.1. Samlingarnas tillväxt

Under 2023 har 28 ärenden med 128 föremål och tre arkivsamlingar tillförts myndighetens samlingar genom gåvor och inköp. Flertalet är kopplade till arbetet med att bygga upp Sveriges museum om Förintelsens samlingar. Till exempel har personarkiv innehållande fotografier och brev förvärvats samt böcker och andra personliga föremål. Bland övriga förvärv kan nämnas en bibel tryckt 1664 och som tillhört Abraham Brahe, en dödsmask av Karl XII från 1700-talet och en armbygge i brons från ett vikingatida gravfält i Dalarna.

---

² Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar benämns i redovisningen endast med kortversionen, det vill säga Kungliga myntkabinettets samlingar.

Utöver gåvor och inköp har myndigheten ett uppdrag att omhänderta fyndmaterial från stora och små arkeologiska undersökningar. Under 2023 har SHM tilldelats 97 sådana fyndöverföringsärenden efter beslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen (KML) (SFS 1988:950). Totalt omfattade ärendena fyndlistor med drygt 14 000 föremålsposter.

I arbetet med att accedera fyndöverförda KML-ärenden har 103 ärenden avslutats under året. Eftersom mängden fyndmaterial varierar i olika ärenden är antal accederade poster ett mer rättvisande mått på genomfört arbete. Totalt har drygt 27 500 poster accederats, vilket är en ökning med 45 procent från föregående år.

Tabell 5.

Tillväxt genom gåvor och inköp till SHM:s samlingar. Redovisningen ändrades 2020, varför uppgifter för tidigare år saknas. Endast förvärvade föremål i avslutade ärenden redovisas i statistiken, inte som tidigare även för pågående ärenden.

	2023	2022	2021	2020
Avslutade ärenden med beviljade förvärv	28	8	10	14
Föremål i avslutade ärenden	128	149	76	164

Tabell 6.

Ärendebalansen för KML-ärenden och antal föremål i inkomna ärenden samt antal accederade poster. Ett ärende kan omfatta en mindre mängd föremål eller ett mycket omfattande fyndmaterial. Antal accederade poster kunde först från och med 2021 tas ut från samlingsförvaltningssystemet, varför uppgifter för tidigare år saknas.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Inkomna ärenden	97	92	91	102	103	139
Föremålsposter i inkomna ärenden	14 048	*14 933	25 111	18 831	11 367	44 566
Avslutade ärenden	103	148	91	111	79	74
Kvarvarande eftersläpning av ärenden	1 592	1 598	1 746	1 746	1 755	1 731
Accederade poster	27 551	18 955	11 875	-	-	-

* Fyndlistor saknades i rapporterna för två av de inkomna ärendena, varför uppgift om antal föremål i dessa förvärv saknas i statistiken.

3.1.2. Digitalt registrerade samlingar

De största insatserna under 2023 har lagts på att registrera nyinkommet material i samband med att föremål införlivas i samlingarna, det vill säga accederas. Då detta är ett särskilt prioriterat område har myndigheten genomfört en riktad satsning med ett antal extra anställda som arbetat med att minska eftersläpningen av accessionen av inkomna KML-ärenden. Ärendena omfattar huvudsakligen material som accederas till Historiska museets samlingar men även till Kungliga myntkabinettets. Av den totala mängden accederade poster under året har närmare 14 400 registrerats inom ramen för denna satsning.

Med hjälp av externa medel har andra riktade insatser genomförts. Med de särskilda anslagsmedel för digitalisering, som regeringen under två år tillfört myndigheten, har digitaliseringen av analogt förtecknat material i Kungliga myntkabinettets och Historiska museets samlingar kunnat intensifieras. Även digitaliseringen av material som bedömts särskilt betydelsefulla ur forskningssynpunkt har med hjälp av Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning kunnat fortsätta under året. Inom FoU-projekten *Från boksåpet till skärmen. Digitalisering av likpredikningarna i Skoklosters slottsbibliotek*, *Swedish National Infrastructure for Digital*

Archaeology (SweDigArch) och *Användbara auktoriteter för datadriven samlingsforskning* har arbete pågått med att höja kvalitén på registrerad information för att förbättra möjligheterna till användningen av data.

Totalt har närmare 75 500 nya digitala poster tillkommit, en ökning med sex procent av totalt antal digitaliserade poster i jämförelse med föregående år. Som framgår av tabell 7 är ökningen av antal digitala föremålsposter störst inom Kungliga myntkabinettets samling. Sammantaget är 33 procent av möjliga digitala poster digitaliserade. Med tanke på samlingarnas omfattning kvarstår ett mycket långsiktigt arbete för att uppnå att samlingarna är fullständigt digitaliserade.

Tabell 7.

Digitaliseringsgrad av SHM:s samlingar. Då samlingar är så omfattande kan endast uppskattat möjliga digitala poster i förhållande till det faktiska antalet föremål i samlingarna anges. När föremål digitaliseras samlas de i så kallade poster som kan innehålla ett eller flera föremål. Det förklarar varför antal uppskattade digitala poster är färre än föremål i samlingarna.

För tre av samlingarna kan inte ovanstående uppskattning göras. Historiska museets osteologiska samling, som består av 111 ton benmaterial, är varken relevant eller möjlig att dela upp på ett likartat sätt. För Hallwylska arkivet och arkivet på Sveriges museum om Förintelsen är situationen likartad, då arkiven i sin tur består av en stor mängd dokument. Dessa tre samlingar ingår därmed inte i summeringen av andelen digitala poster av totalt möjliga. För mer information om digitaliseringsarbetet inom myndigheten, se rubrik 8.1.7. *Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster*.

SHM:s samlingar	Digitala poster						Andel av totalt möjliga digitala poster 2023
	Totalt antal möjliga digitala poster 2023	Totalt antal digitala poster 2023	Totalt antal digitala poster 2022	Totalt antal digitala poster 2021	Förändring från 2022		
Kungliga myntkabinettet	650 000	106 195	67 782	59 816	38 413	57%	16%
Hallwylska museet, föremålssamling*	20 000	*15 490	15 608	15 605	-118	-1%	77%
Hallwylska museet, arkiv (grupp LXIV)*	Okänt	16 608	13 340	13 337	3 268	24%	-
Historiska museet, föremålssamling	2 500 000	873 835	849 726	820 699	24 109	3%	35%
Historiska museet, osteologisk samling	Okänt	316 423	309 939	298 390	6 484	2%	-
Livrustkammaren	34 200	34 197	34 193	34 186	4	0%	100%
Skoklosters slott, föremålssamling	20 000	15 467	15 465	15 463	2	0%	77%
Skoklosters slott, boksamling	30 000	19 168	19 028	18 990	140	1%	64%
Sveriges museum om Förintelsen, föremålssamling**	**295	295	-	-	295	-	100%
Sveriges museum om Förintelsen, arkivsamling	Okänt	275	-	-	275	-	-
Tumba bruksmuseum	30 000	7 536	***4 939	3 152	2 597	52%	25%
Totalt	3 284 495	1 405 489	1 330 020	1 279 638	75 469	6%	33%

*Antalet digitala poster kopplade till Hallwyls föremålssamling har minskat sedan föregående år. Detta beror på att vid tidigare års sökningar har den så kallade supplementssamlingen för arkivet, bestående av 113 poster, felaktigt ingått i sammanställningen för föremålssamlingen. Dessa poster ingår från och med 2023 i resultatet för arkivsamlingen. Därtill har fem felaktigt registrerade posters status ändrats till "raderad", vilket innebär att posten finns kvar i systemet men döljs för alla utom administratörer.

**Sveriges museum om Förintelsens föremålssamling – första förvären genomfördes under 2023. I tabellen anges exakt antal poster, antalet kommer årligen öka i takt med att samlingen växer.

***Utfallet 2022 har korrigerats i årsredovisningen för 2023 på grund av tidigare felaktigt uttag.

3.1.3. Ordnade samlingar

För att säkra god kontroll av samlingarna och öka spårbarheten såväl digitalt som fysiskt genomförs regelbundna inventeringar och uppordningsinsatser. Vid dessa kontrolleras placeringsuppgifterna i det digitala samlingsförvaltningssystemet och vid behov uppdateras dessa. Även fotografering och märkning, samt komplettering av information om föremålen och deras tillstånd, kan genomföras vid dessa genomgångar.

Under 2023 har en inventering av värdeföremål i Historiska museets samlingar fortgått, och samlingarna har därutöver kontrollerats som ett led i olika arbetsprocesser. Kontroller sker till exempel vid mottagandet och accessionen av arkeologiska fyndmaterial men även i samband med utställningar och utlån. Vid den årliga inventeringen i den Hallwylska samlingen, som stipulerades av donatorn, har under 2023 biblioteket inventerats.

Vid de årliga stickprovskontrollerna kontrolleras både de digitalt registrerade och de analogt förtecknade samlingarna. 2023 granskades 350 slumpvis utvalda föremål/ föremålsposter. Av dessa återfanns 347, det vill säga 99 procent. Av de tre, som trots eftersökningar inte har påträffats, är samtliga dokumenterade som saknade sedan tidigare. En polisanmälan är gjord för ett av föremålen, för övriga kommer inga ytterligare eftersökningar att genomföras.

Som framgår i tabell 8–9 har drygt 92 500 fler poster fått placeringsinformation och cirka 60 300 poster har kompletterats med bild. Det motsvarar en ökning av totalt antal poster med angiven placering respektive bild med elva respektive 25 procent i jämförelse med föregående år. Totalt har 66 procent av de digitala posterna information om placering. För antal poster med bild är andelen 28 procent undantaget den osteologiska samlingen, vars poster inte fotograferas. Att andelen med bild inte är högre beror huvudsakligen på den låga andelen för boksamlingen på Skoklosters slott.

Tabell 8.

Digitala poster med placeringsinformation.

SHM:s samlingar	Digitala poster med placeringsinformation						Andel av totalt antal digitala poster 2023
	Totalt antal digitala poster 2023	Totalt antal med placeringsinformation 2023	Totalt antal med placeringsinformation 2022	Totalt antal med placeringsinformation 2021	Förändring från 2022		
Kungliga myntkabinettet	106 195	48 410	6 019	2 139	42 391	704%	46%
Hallwylska museet, föremålssamling*	*15 490	15 490	15 578	15 578	-88	-1%	100%
Hallwylska museet, arkiv (grupp LXIV)*	16 608	16 608	13 152	13 152	3 456	26%	100%
Historiska museet, föremålssamling	873 835	493 102	457 498	444 638	35 604	8%	56%
Historiska museet, osteologisk samling	316 423	278 319	269 989	266 564	8 330	3%	88%
Livrustkammaren	34 197	34 197	34 193	33 296	4	0%	100%
Skoklosters slott, föremålssamling	15 467	15 467	15 465	15 340	2	0%	100%
Skoklosters slott, boksamling	19 168	19 057	19 028	18 976	29	0%	99%
Sveriges museum om Förintelsen, föremålssamling**	295	244	-	-	244	-	83%
Sveriges museum om Förintelsen, arkivsamling	275	5	-	-	5	-	2%
Tumba bruksmuseum	7 536	4 814	2 259	584	2 555	113%	64%
Totalt	1 405 489	925 713	833 181	810 267	92 532	11%	66%

*Se (*) tabell 7.

Tabell 9.

Digitala poster med bild. Med bild avses förutom fotografier även inskannade katalogkort och annan multimedia. Andelen med bild av det totala antalet digitala poster sammanräknas utan den osteologiska samlingen då denna inte avses att fotograferas.

SHM:s samlingar	Digitala poster med bild						
	Totalt antal digitala poster 2023	Totalt antal med bild 2023	Totalt antal med bild 2022	Totalt antal med bild 2021	Förändring från 2022		Andel av totalt antal digitala poster 2023
Kungliga myntkabinettet	106 195	90 933	54 918	47 562	36 015	66%	86%
Hallwylska museet, föremålssamling*	*15 490	12 852	12 869	12 869	-17	0%	83%
Hallwylska museet, arkiv (grupp LXIV)*	16 608	11 447	7 495	7 493	3 952	53%	69%
Historiska museet, föremålssamling	873 835	153 469	136 677	134 108	16 792	12%	18%
Historiska museet, osteologisk samling	316 423	-	-	-	-	-	-
Livrustkammaren	34 197	21 957	21 799	21 730	158	1%	64%
Skoklosters slott, föremålssamling	15 467	6 251	6 199	6 132	52	1%	40%
Skoklosters slott, boksamling	19 168	521	366	333	155	42%	3%
Sveriges museum om Förintelsen, föremålssamling**	295	294	-	-	294	-	100%
Sveriges museum om Förintelsen, arkivsamling	275	248	-	-	248	-	90%
Tumba bruksmuseum	7 536	4 905	2 252	442	2 653	118%	65%
Totalt	1 405 489	302 877	242 575	230 669	60 302	25%	28%

*Se (*) tabell 7.

3.1.4. Vårdande insatser

För att förbättra samlingarnas långsiktiga bevarande arbetar SHM med förebyggande åtgärder och aktiv konservering. I olika sammanhang där föremålen hanteras genomförs samtidigt en tillståndskontroll. Då dokumenteras eventuella vårdbehov och i vissa fall vidtas åtgärder.

Under 2023 har tillståndskontroller genomförts i arbetet med bland annat tillfälliga utställningar, låneförfrågningar och besiktningar, samt inom ramen för ett antal större projekt som nyförvärven till Sveriges museum om Förintelsen och digitaliseringssatsningen. Ytterligare tillståndskontroller har genomförts i samband med olika insatser på museerna och i magasinerna, vilka har resulterat i olika vårdåtgärder. Ett sådant exempel är förberedelsen av återplaceringen av Elisabetrelikvariet i Guldrummet på Historiska museet. Andra exempel är två vävda tapeter ur Skoklosters slotts samlingar som var i behov av rengöring, samt tre medeltida glasmålningar som behövde åtgärdas så att de åter kan ställas ut på Historiska museet.

Vårdbehovet för myndighetens samlingar är omfattande. En stor utmaning är de arkeologiska samlingarna, där särskilt metallföremål behöver återkommande insatser. För att bättre kunna beräkna omfattningen av behoven pågår en övergripande inventering i utvalda delar av samlingarna. För de fortlöpande vårdinsatserna på metallföremålen är samarbetet med Stiftelsen föremålsvård i Kiruna fortsatt av avgörande betydelse. Stiftelsen omhändertar årligen den kvantitativt största delen av omkonserveringsinsatserna i de arkeologiska samlingarna.

Tabell 10.

Tillståndskontrollerade föremålsposter och antal poster som konserverats under året internt eller externt. Antalet poster varierar mellan åren beroende på föremålens storlek och vilka typer av föremål som ska konserveras. Före 2022 har endast poster till Stiftelsen föremålsvård i Kiruna redovisats, varför jämförelseuppgifter för övriga poster saknas. För 2023 har poster till konservering internt tillkommit.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Tillståndskontrollerade föremålsposter	4 341	7 731	-	-	-	-
Föremålsposter till intern konservering	163	-	-	-	-	-
Föremålsposter till extern konservering	983	684	-	-	-	-
varav till Stiftelsen föremålsvård i Kiruna	648	652	167	1 240	87	1 142
varav till andra aktörer	335	32	-	-	-	-

3.1.5. Ändamålsenliga magasin

För att skapa förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av samlingarna är förvaringen viktig. Samlingarna ska förvaras i säkra lokaler och i ett klimat som förebygger att skador uppkommer.

Den uppföljning som genomfördes 2023 visar att klimatet i myndighetens magasin har varit tillfredställande för 78 procent av de magasinytor där mätdata finns. I 15 procent av magasinutrymmena har klimatet varit tillfredställande men med brister. Inom fyra procent av den totala magasinytan har klimatet inte varit tillfredställande. Resterande har ej varit möjliga att bedöma då dessa saknar mätdata.

Hallwylska museet och Skoklosters slott har särskilda utmaningar då de ursprungligen byggdes som privatbostäder och inte är klimatanpassade utifrån museala behov. Den stegvisa fönsterrenoveringen på Skoklosters slott som Statens Fastighetsverk genomför i samråd med museet bidrar successivt till ett mer stabilt inomhusklimat.

Utöver klimatkontrollerna genomförs en årlig uppföljning av säkerhetsnivån i magasinerna. Under 2023 visade den att 91 procent av de totala magasinerna har en säkerhetsnivå som är tillfredsställande i fråga om brandskydd, säkerhet, driftsäkerhet och tillgänglighet. I sex procent av ytan är nivån acceptabel men förbättringar bör göras. För ett magasin, omfattande tre procent av den totala magasinytan, bedöms säkerhetsnivån ej tillfredställande.

Omfattningen av myndighetens samlingar och det kontinuerliga inflödet av arkeologiskt material innebär ett löpande arbete med att effektivisera magasinerna och hanteringen av föremålen i dessa. Under året har streckodsmärkning av magasin där Kungliga myntkabinettets samlingar förvaras fortgått, samt förberedelse inlett för byte av pallställ och effektivisering av magasinerna som förvarar delar av Historiska museets och Kungliga myntkabinettets samlingar. Vidare har arbetet med att transportera material som fyndfördelats till andra museer fortsatt, liksom byggandet av klimatiserade magasin och arkiv till samlingarna kopplade till Sveriges museum om Förintelsen.

3.2. Analys och bedömning

SHM:s redan mycket stora samlingar växer oavbrutet. Tillväxten sker genom gåvor och inköp men framför allt genom fyndöverföring av material från arkeologiska undersökningar i enlighet med Kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Omfattningen av antal gåvor och inköp har tidigare varit begränsad men antal gåvor har ökat i samband med inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen och den insamling av material om Förintelsen som pågår. Uppdraget att ta emot material från arkeologiska undersökningar medför ett kontinuerligt omfattande inflöde, vilket medfört att det under lång tid byggts upp en eftersläpning. Denna eftersläpning skapar en rad oönskade konsekvenser, som bristande spårbarhet och tillgång till materialet, men också bristande kännedom om eventuellt behov av omkonservering. Det i sin tur kan leda till att föremål hinner gå förlorade innan dess vårdbehov blir kända.

En av myndighetens viktigaste prioriteringar är därför att arbeta mer intensivt med accessionen. Under 2023 har extra personal anställts inkom för att handlägga dessa ärenden, vilket gett resultat. 45 procent fler poster har registrerats jämfört med föregående år. Detta trots att det är 45 färre ärenden som har avslutats. Det beror på att myndigheten före 2023 fokuserade på att omhändertaga ärenden av begränsad storlek, vilket innebär att nu kvarstår de med mer omfattande fyndmaterial. Utmaningen är att kunna fördela tillräckliga resurser för att komma till rätta med eftersläpningen samtidigt som det kontinuerliga inflödet av nya KML-ärenden ska omhändertas. Bara under 2023 inkom cirka hundra ärenden med 14 000 poster och de kommande åren beräknas ett massivt inflöde i och med byggandet av bland annat Ostlänken. För att öka beredskapen inför detta arbetar SHM aktivt med att effektivisera hur magasinerna nyttjas.

Utöver arbetet med accession pågår en särskild satsning på registrering av föremål i det digitala samlingsförvaltningssystemet. Fortfarande finns stora delar av samlingarna registrerade endast i analoga förteckningar, vilket gör materialet svåråtkomligt och mindre spårbart. I detta arbete har de särskilda medel som regeringen tilldelat SHM haft stor betydelse tillsammans med medel från Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning. Trots tillskotten är arbetet som kvarstår omfattande och på grund av samlingarnas storlek är bedömningen att det fortfarande krävs flera hundra årsverken innan samtliga föremål är digitalt tillgängliga. Vid utgången av 2023 var 33 procent av föremålen i myndighetens samlingar digitalt registrerade. Trots att antalet ökat markant – med över 75 000 poster – är tillväxten endast två procentenheter i jämförelse med föregående år, vilket tydliggör samlingarnas stora omfång. Se vidare rubrik 8.1.7. *Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster.*

Inom arbetet med digitalisering sker även kvalitetshöjande arbete. Poster kompletteras med tillkommande uppgifter som placering och bild, och inom ramen för tre olika FoU-projekt har arbete pågått med att höja kvalitén på registrerad information och förbättra möjligheterna till olika användning registrerade data. Mängden samlingsdata som SHM besitter har stor potential för vidareutveckling av tjänster och stora, datadrivna analyser.

En viktig del i arbetet med samlingsförvaltning är att säkerställa att samlingarna är ordnade, sökbara och säkra. Föremål kontrolleras årligen i samband med olika arbetsuppgifter, men också genom särskilda stickprovskontroller. Resultaten 2023 för stickprovskontrollerna och den årliga uppföljningen av säkerhetsnivån i magasinerna var 99 procent respektive 92 procent, vilket bedöms fortsatt uppfylla god kvalitet enligt de kriterier myndigheten har ställt upp³. Detta arbete är en

---

³ Se rubrik 9.6. *Tilläggsupplysningar och noter* för definition av SHM:s kvalitetsmått.

viktig del i att höja beredskapen för olika slags incidenter, något som myndigheten har ett ökat fokus på utifrån det allmänna säkerhetsläget.

För att skapa förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av samlingarna arbetar SHM både förebyggande och aktivt med olika typer av åtgärder. För att fånga behov av vårdinsatser tidigt är till exempel ett kontinuerligt arbete med tillståndskontroller ett viktigt redskap, och att klimatet där föremål förvaras hålls inom vissa intervaller då material är olika känsliga för till exempel luftfuktighet.

Även om magasinerna i den årliga uppföljningen⁴ visar goda förutsättningar för bevarande och ett kontinuerligt utvecklingsarbete genomförs, är det redan existerande vårdbehovet en fortsatt utmaning baserat på samlingarnas volym. Trots att ett stort antal föremål årligen genomgår aktiva vårdinsatser är behoven större än vad som kan omhändertas. Bland annat för målerisamlingen på Skoklosters slott och inom den arkeologiska samlingen. I utvalda delar av de arkeologiska samlingarna har en särskild stickprovsundersökning påbörjats för att inventera och sedermera beräkna omfattningen av vårdbehovet.

SHM bedömer att myndigheten inte har kunnat uppfylla hela uppdraget på ett tillfredställande sätt. Trots ett fortlöpande utvecklingsarbete och tillskott av externa medel kvarstår stora utmaningar för myndighetens omfångsrika samlingar. Det handlar om möjligheten att komma till rätta med eftersläpningen i accessionen av KML-ärenden samtidigt som nya inkommande ärenden ska omhändertas och planering ske inför det kommande massiva inflödet av arkeologiskt material som pågående infrastruktursatsningar innebär. Utöver det ska digitaliseringen av samlingarna fortgå, samlingarna till Sveriges museum om Förintelsen byggas upp och omhändertas samtidigt som ett långsiktigt bevarande av myndighetens elva miljoner föremål och 111 ton osteologiskt material ska säkerställas. Uppdraget överstiger vida myndighetens nuvarande resurser, trots att arbetet har prioriterats.

Tabell 11.

Fördelning mellan intäkter och kostnader (tkr). För kommentar kring utfallet se tabell 1.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	45 812	39 169	37 919	38 721	41 217	37 686
Övriga intäkter	660	553	368	1 537	1 667	1 531
Kostnader	-46 472	-39 723	-38 287	-39 858	-42 890	-39 236

⁴ Se rubrik 9.6. Tilläggsupplysningar och noter för definition av SHM:s kvalitetsmått.

4. KUNSKAPSUPPBYGGNAD

Statens historiska museer ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde. (SFS 2014:1079)

SHM:s verksamhet och kunskapsproduktion ska vila på vetenskaplig grund. Genom ett kontinuerligt arbete med samlingarna och särskilda FoU-projekt verkar myndigheten för ökad kunskap inom många olika fält. Samarbeten med externa experter inom olika sakområden möjliggör att ytterligare perspektiv kan tillföras och att resultaten kan förmedlas i fler former och nå fler användare.

4.1. Resultat

4.1.1. Ökad kunskap om samlingarna

Ny kunskap tillförs kontinuerligt i olika delar av myndighetens verksamhet. Det sker till exempel i samband med de arkeologiska uppdragen, det löpande arbetet inom samlingsförvaltningen och vid produktion av utställningar och publikationer, men även i form av särskilda kunskapsuppbyggnadsprojekt.

Under 2023 har fördjupad dokumentation av delar av Hallwylska samlingen fortgått. Tillsammans med externa experter har Hallwylska museets möbelsamling och fajanssamling systematiskt gått igenom. Arbetet har resulterat i fördjupad kunskap om föremålen som tillförs dokumentationen av samlingen. Inom ett projekt om vävda tapeter har ett samarbete med andra institutioner inletts för ökad kunskapsutbyte och samverkan vid konservering.

Samarbete med externa experter är en viktig del av att bygga upp samlingen till Sveriges museum om Förintelsen. Det resulterar både i ny kunskap och att samlingen knyts ihop med material internationellt.

4.1.2. Samverkan med universitet och högskolor

SHM samverkar med universitet och högskolor på olika sätt. Många av kunskapsuppbyggnadsprojekten och FoU-projekten är samarbeten med olika utbildningsinstitutioner. Myndighetens medarbetare deltar regelbundet i undervisning och handledning, samt tar emot studiebesök och praktikanter från olika nationella och internationella utbildningar.

Många forskare och studenter besöker årligen myndighetens samlingar. 2023 genomfördes totalt 249 besök med 566 forskare eller studenter. Av besöken var 19 procent internationella och 80 procent gjordes med syfte att skriva en vetenskaplig artikel, en vetenskaplig uppsats eller avhandling. Antal besök har ökat med 69 procent jämfört med föregående år och är det högsta sedan myndigheten ombildades 2018.

Myndighetens omfattande osteologiska samling har fått en särskild betydelse i och med utvecklad teknik för bland annat DNA-analyser och väcker intresse både nationellt och internationellt.

Samlingen används för forskning primärt vid universiteten i Stockholm, Lund, Uppsala och Göteborg, men också av uppdragsarkeologiska aktörer. För att förbättra tillgången har den osteologiska referenssamlingen samlokaliseras med de resterande delarna av den osteologiska samlingen. Detta leder till ökad tillgänglighet och ett effektivt lokalutnyttjande.

Tabell 12.

Antal besök av forskare och studenter i samlingarna.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Besök	249	147	101	78	138	186
Besökare	566	388	281	136	349	325

4.1.3. Forskning och utvecklingsprojekt

Inom ramen för förvaltningsanslaget och med externa medel driver SHM särskilda FoU-projekt. Dessa utgår från ett femårigt program där det framgår att projekten ska bidra till kunskapsuppbyggnaden inom myndighetens verksamhet och till museiområdets utveckling och det hållbara samhället. Aktuella områden är *Forskningsinfrastrukturer, Museer som fenomen, Digitala humaniora och materialitet, Existentiella frågor, religion och samhälle, Jämlikhet och en bredare historieskrivning* samt *Hållbarhet, klimat och framtiden*.

Under 2023 har 13 FoU-projekt bedrivits inom den anslagsfinansierade verksamheten, där SHM både har varit huvudman och deltagare i andras projekt. Fem nya projekt har startat under året, åtta har fortsatt från föregående år, varav ett tilldelades ytterligare medel för 2023.

Tabell 13.

FoU-projekt inom den anslagsfinansierade verksamheten. Redovisningen har förändrats 2022 varför utfall för föregående år saknas för ett flertal av uppgifterna. Inom parentes () anges antal fleråriga projekt av totalen som årligen måste förnya sina ansökningar. Dessa registreras under kategorierna Pågående projekt respektive Avslutade projekt, och om ytterligare medel tilldelats även under Ansökningar som tilldelats medel.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Totalt antal projekt	13	11	9	8	11	12
SHM huvudman	7	4	4	5	7	7
SHM deltagare	6	7	5	3	4	5
finansieras av SHM*	0	0	-	-	-	-
delfinansieras av SHM*	3	3	-	-	-	-
helt externfinansierade	10	8	-	-	-	-
Pågående projekt	8 (1)	6 (2)	-	-	-	-
Avslutade projekt**	5 (2)	3 (2)	-	-	-	-
Slutredovisade projekt***	2	0	-	-	-	-
Ansökningar som tilldelats medel	0	7 (2)	-	-	-	-
Projekt som startat under året	5	5	-	-	-	-

*Utöver OH-kostnader.

**Projektiden är avslutad men slutrapportering och slutredovisning kan kvarstå.

***Slutrapporterats till finansären.

De projekt som har fortgått är *Vikingafenomenet*, *Swedish National Infrastructure for Digital Archaeology - SweDigArch*, *Humus economicus*, *Digitalisering av föremål ur Ekonomiska museets - Kungl. myntkabinettets samlingar*, *Användbara auktoriteter för datadriven samlingsforskning*, *Nya teknologier mellan forskning och publik*, *Obeaktade kungliga textilier från 1300-talet* samt *Reclaiming Futures*, *Storying Change*.

Projekt som har startat är *Från bokskåpet till skärmen. Digitalisering av likpredikningarna i Skoklosters slottsbibliotek* under ledning av Stockholms universitet. Projektet, som beviljats forskningsinfrastrukturmedel från Riksbankens jubileumsfond, ska under fyra år digitalisera och tillgängliggöra likpredikningarna i Skokloster slotts bibliotek. Detta i syfte att förbättra tillgängligheten till och användbarheten av samlingen samt bana väg för ny forskning.

Ett annat projekt som tilldelats medel, från Torsten Söderbergs Stiftelse, är *Sverige och Ukraina i museal samlingshistoria och utställningsnarrativ*. Projektet syftar till att utveckla kunskapen om svensk och ukrainsk samlingshistoria med utgångspunkt i ukrainska föremål i Sverige och nordiska föremål i ukrainska museisamlingar. I projektet undersöks även hur samlingarna använts och hur dessa kan påverka nationella identiteter och uppfattningar.

Projektet *Evidens, källkritik och trovärdighet i museernas digitala omställning* är ett treårigt projekt som beviljats medel av Riksantikvarieämbetet och är ett samarbete med Göteborgs universitet. Projektet har målsättningen att fördjupa förståelsen för museets roll som förvaltare och pedagogisk förmedlare av evidensbaserad kunskap under den pågående digitala omställningen, då nya teknologier innebär både möjligheter och svårigheter i frågor om tillgänglighet, trovärdighet, transparens och källkritik.

Projektet *Förintelsesamlingar – forskningsperspektiv och digitaliseringsbehov* är en ettårig förstudie som beviljats medel från Riksantikvarieämbetet. Projektet, som leds av SHM, syftar till att stärka förutsättningarna för forskning på museisamlingar med koppling till Förintelsen genom att identifiera behov och forskningsrelevanta aspekter inför digitaliseringssatsningar, samt ta fram en informationsmodell för metadata som kan möta forskningens behov. Projektet är ett samarbete mellan åtta svenska kulturhistoriska museiorganisationer.

SHM har också beviljats medel av Vetenskapsrådet för att under tre år etablera och driva forskarnätverket *Att samla Förintelsens minnen i Sverige. Nätverk för transdisciplinära praktiker och perspektiv på samlingar, samlande och etik*. Nätverket fokuserar på frågor om etik och fältmetoder kopplat till insamlande och tillgängliggörande av materiella och muntliga minnen och kommer vara ett stöd för Sveriges museum om Förintelsen och andra minnesinstitutioner.

4.1.4. Kunskapsförmedling inom FoU

Under året har deltagarna i FoU-projekten inom myndighetens anslagsfinansierade verksamhet hållit föredrag på tolv internationella och nationella konferenser samt vid nio andra sammankomster, deltagit i och lett fyra workshops och seminarier samt ingått i 22 nätverk och referensgrupper, varav 17 är internationella.

Deltagarna har även medverkat i media och programverksamhet, samt förmedlat resultat i såväl tryckta publikationer som utställningar, digitala artiklar och blogginlägg samt filmat material. Bidrag till tryckta publikationer utgjorde under 2023 endast en mindre del av FoU-projektens sammantagna publicering, där andra medier och former blivit allt vanligare.

SHM och Göteborgs universitet har tillsammans och inom ramen för FoU-projektet *Nya teknologier mellan forskning och publik* arrangerat seminariet *Det digitala museet*. Seminariet med tillhörande workshop behandlade museernas arbete med immersiva teknologier och hur kulturarvsinstitutioner kan skapa engagerande upplevelser och samtidigt redovisa den bakomliggande forskningens tolkningar, metoder och källor. SHM har också deltagit i det tvärvetenskapliga forskarnätverket för *Förintelsestudier i Sverige*, som The Institute for Holocaust Research in Sweden (IHRS) driver.

Tabell 14.

Förmedlingsinsatser av medarbetare inom SHM:s FoU-verksamhet. Ingen insamling av uppgifterna gjordes före 2019.

	2023	2022	2021	2020	2019
Bidrag till tryckta publikationer	5	11	6	17	14
Deltagande i konferenser	12	12	5	8	40
Deltagande i workshops/seminarier	4	23	13	11	11

4.2. Analys och bedömning

Att vetenskapligt bearbeta och bygga ny eller fördjupad kunskap om samlingarna är en viktig del i myndighetens arbete. Detta genomförs på olika sätt inom många delar av SHM:s verksamhet, men även i samarbete med och av externa parter som använder myndighetens samlingar. Även under 2023 har olika kunskapsuppbyggnadsprojekt genomförts med externa experter. Det resulterar i ett kunskapsutbyte mellan parterna och genom att nytillkomna uppgifter läggs till i samlingsförvaltningssystemet blir kunskapen direkt tillgänglig för allmänhet och forskare.

SHM utgör en nationellt och internationellt betydelsefull infrastruktur för utbildning och forskning i flera ämnen. Medarbetare från olika delar av myndighetens verksamheter föreläser bland annat på utbildningar samt tar emot studiebesök och praktikanter från olika institutioner. Myndigheten stödjer även studenter som vill skriva uppsatser och tillgängliggör samlingarna för särskilda besök. Intresset för att besöka samlingarna ökar för andra året i rad. Både antal besök och antalet besökande forskare och studenter är det högsta sedan myndigheten ombildades 2018. Intresset är fortsatt stort både från nationella och internationella besökare. Om den kraftiga ökningen 2022–2023 är orsakad av ett uppdämt behov efter pandemin återstår att se.

Myndigheten fortsätter att vara en attraktiv part för olika FoU-projekt. Av de 13 projekt som pågick inom SHM:s anslagsfinansierade verksamhet bedrevs tio i samverkan med externa aktörer, varav universitet och högskolor är några. Projekten svarar väl mot de strategiska satsningarna i myndighetens FoU-program, där vikten av verksamhetsnära forskning betonas. Projekten utgår bland annat från myndighetens samlingar, digitaliseringsarbete samt publik verksamhet och samlar kompetenser från olika delar av myndigheten. SHM har även erhållit medel för ett forskarnätverk kopplat till utvecklingen av Sveriges museum om Förintelsen.

Kunskapsförmedling är en viktig del i arbetet och sker till exempel vid konferenser, workshops och seminarier samt genom publicering i vetenskapliga tidskrifter. Utvecklingen går mot att formerna blir mer mångfacetterade och det blir vanligare att publicera resultat och ny kunskap även via artiklar på webbplatser, utställningar, filmer och pedagogiska aktiviteter med mera. Formerna avgörs bland annat av typ av projekt, verksamhetsområde och målgrupp.

Sammanfattningsvis bedömer SHM att myndigheten uppfyller sitt uppdrag väl genom att bedriva en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad baserad på forskning och samverkan, att myndigheten är en fortsatt attraktiv nod för utbildning och forskning, samt förmedlar kunskap på olika sätt för att nå relevanta målgrupper. Vidare bedömer SHM att FoU-verksamheten håller god kvalitet⁵. Detta baseras på att projekt som myndigheten antingen är huvudman för eller är en del av har erhållit medel av olika forskningsfinansiärer och andra institutioner i konkurrens med andra.

Tabell 15.

Fördelning mellan intäkter och kostnader (tkr). För kommentar kring utfallet se rubrik 1.1 Resultatredovisningens indelning och upplägg samt tabell 1.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	4 624	4 526	1 615	1 010	2 872	2 177
Övriga intäkter	7 203	5 696	2 859	1 456	4 132	5 662
Kostnader	-11 827	-10 221	-4 473	-2 466	-7 004	-7 829

⁵ Se rubrik 9.6. Tilläggsupplysningar och noter för definition av SHM:s kvalitetsmått.

5. PUBLIK VERKSAMHET

Statens historiska museer ska hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt bedriva utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet. (SFS 2014:1079)

Med hjälp av myndighetens omfattande samlingar kan museerna visa en mångfacetterad bild av Sveriges historia med möjlighet till upplevelser och lärande om olika tidsperioder och perspektiv. Genom digitala erbjudanden, och en generös hållning till utlån av föremål ur myndighetens samlingar till regionala museer och andra institutioner, tillgängliggörs såväl den publika verksamheten som samlingarna i olika delar av landet och internationellt.

Även inom den arkeologiska uppdragsverksamheten genomförs ett stort antal publika aktiviteter kopplade till uppdragen. Dessa ingår inte i statistiken.

5.1. Resultat

5.1.1. Utställningar

I arbetet med att synliggöra samlingarna och bedriva utställningsverksamhet har SHM visat sammanlagt 24 basutställningar, 16 tillfälliga utställningar samt sex kortare gästspel i form av installationer och samarbeten. Basutställningar beskrivs inte i texten utan endast utställningar av mer tillfällig karaktär.

Tabell 16.

Antal utställningar. En basutställning visas för publik under en längre period (>3 år). Hallwylska museet och Skoklosters slott ingår i den kategorin eftersom de är utställningar i sig med större delen av samlingarna i miljöerna. Tillfällig utställning visas för publik under en kortare period (<3 år). Vandringsutställning avser egenproducerade utställningar som turnerar och visas i andras lokaler.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Basutställningar	24	25	23	21	22	26
Tillfälliga utställningar	16	14	10	5	14	10
Vandringsutställningar	0	1	1	1	1	3

I **Ekonomiska museets** lokaler fortgår arbetet med att färdigställa nya basutställningar. Det innebär att även under 2023 har föremål ur samlingarna ställts ut i gemensamma montrar på Historiska museet. Bland annat kunde besökarna fortsatt ta del av Everlövsskatten, som köptes in av två numismatiska stiftelser 2022 och lämnades att förvaltas inom myndigheten.

På årsdagen av Rysslands invasion av Ukraina öppnade på **Historiska museet** den myndighetsgemensamma miniutställningen *Historiska relationer mellan Sverige och Ukraina* med föremål som visade historiska kopplingar mellan de båda länderna. Under sommaren erbjöd museet fotoutställningen *Tillfälligt stängt*, en serie fotografier som Johan Sellgren tog under pandemin, och lagom till jul öppnade *Tillsammans genom tiden*, en familjeutställning som inspirerats av SVT-serien *Historien om Sverige*.

På **Hallwylska museet** kunde besökarna i början av året ta del av installationen *Dukat för fest!* och möjligheten att se den katalanska vikkonstnären Joan Sallas historiska servettbrytningar. Under hösten ersattes utställningen *En ny stil för en ny tid – Utflykter i Art Nouveau* med *Klädd till middag*, där exempel på middagsklädsel från 1890 till 1930-talet visas.

På **Skoklosters slott** kunde besökare även under 2023 ta del av utställningen *Slottsfruar och klosterystrar – kvinnors inflytande och ansvar på Skokloster* samt över sommaren se *Great Dutch Master Paintings Revisited*, en serie historiska porträtt av den nederländska fotografen Hendrik Kerstens. Utställningen gick under hösten vidare till Livrustkammaren.

Livrustkammarens familjeutställning *Enhörningar. Tror du på mig så tror jag på dig* fortsatte hela 2023. *Manga Royals – kunglig historia i mangastil* ersattes av utställningen *Teaterkungen - prakt, makten och teaterkostymerna på Gustav III:s tid*. Där visar museet, i samarbete med Kungliga Operan, ett femtiotal unika dräkter från 1700-talet.

Inför sommaren öppnade *Jordnära – självhushållare då och nu* på **Tumba bruksmuseum**. Utställningen berättar om de människor som levde på bruket och den årsplanering som krävdes för att få mat på bordet för drygt 100 år sedan.

Myndighetens nya museum – **Sveriges museum om Förintelsen** – öppnade i juni med den tillfälliga utställningen *Sju liv*, där man får följa sju individer genom krig och förföljelse, i getton, på flykt och i läger. Deras berättelser om hur de överlevde Förintelsen och kom till Sverige går även att lyssna till via en podd. Via museets webbplats finns föremålsfördjupningar från utställningen samt ytterligare levnadsöden att ta del av. I projektet *Förlorade röster* publiceras successivt material om de många som överlevde Förintelsen men som dog snart efter ankomsten till Sverige.

Museerna har även varit värdar för olika kortare gästspel. I samband med Stockholm Design Week visades på Hallwylska museet *Knowing the Ropes*, ett projekt med tre nordiska konstnärer som i sina objekt utforskat rep som bärare av kulturell mening i en samtida kontext. På Historiska museet visades formgivaren Nick Ross utställning *Primitive Arrangements*, med föremål i trä och gjuten metall som inspirerats av äldre arkitektur. Livrustkammaren arrangerade en utställning och en serie hantverksworkshopar – *Hantverk som enar, helar och håller* – tillsammans med konstnären Ludmila Christeseva och ukrainska kvinnor som flätar kamouflagenäp för att rädda liv. På Tumba bruksmuseum visades keramik som tagits fram i samverkan med Hallunda dagliga verksamhet.

Myndighetens samverkan med olika design- och hantverksutbildningar resulterade i att studenter från Konstfacks kandidatprogram Smycke och Corpus visade sina tolkningar av de Hallwylska samlingarna, och design- och hantverksstudenter från Malmstens Linköpings universitet visade sina tolkningar av fem föremål ur Historiska museets samlingar som inspirerat till skapandet av deras egna möbler i utställningen *Skåpmat – form och innehåll ur historiens möbelskafferier*.

Tre av museernas utställningar har efter nedtagning gått vidare till regionala museer. Delar av *Manga Royals – kunglig historia i mangastil* har visats på Örebro slott och utställningen av Joan Sallas historiska servettbrytningar togs över av Arboga museum. Även den tidigare utställningen *Mästarprovet – en rustning blir till* har fått nytt liv på Kulturen i Lund 2023.

5.1.2. Digital tillgång till samlingarna

Digital tillgänglighet och sökbarhet är en viktig del i arbetet med att skapa tillgång till samlingarna. När föremål registreras i samlingsförvaltningssystemet blir posterna direkt tillgängliga⁶ via det publika gränssnittet *Sök i samlingarna* som man når via myndighetens webbplatser.

Under 2023 har digitaliseringen av samlingarna fortsatt och totalt har cirka 354 000 poster tillkommit i *Sök i samlingarna*, en ökning med 18 procent sedan föregående år. Totalt finns drygt 2,36 miljoner sökbara poster, varav föremålsposterna utgör 61 procent, mediaposterna 30 procent och övriga sökbara poster nio procent. Under året har till exempel accederade föremål i Sveriges museum om Förintelsens samlingar tillkommit liksom delar av det Hallwylska arkivet.

Utöver i *Sök i samlingarna* publiceras information om SHM:s föremål och miljöer på flera externa plattformar. Bilder och fördjupningar av föremål eller föremålsgrupper finns att ta del av på bland annat *Google Arts & Culture*, *Sketchfab*, *Internet Archive* och *Wikimedia Commons*. På myndighetens egna webbplatser finns också fördjupningar att ta del av, samt de digitala forskningsplattformarna *Birkaportalen* och *Alvastra påbyggnad*. Dessa är resultat av två tidigare externfinansierade infrastrukturprojekt vid SHM, som tillgängliggör digitaliserat material från dessa unika arkeologiska platser.

Tabell 17.

Digital tillgång till SHM:s samlingar. Att notera är att antalet föremålsposter är högre än digitaliserade föremålsposter, se tabell 7. Det beror på att i det publika sökgränssnittet finns poster som har registrerats i fält men gallrats och aldrig införlivats i SHM:s samlingar. Nytt för 2023 är antal publicerade handlingar på Internet Archive och antal visningar totalt på plattformen.

	2023	2022	2021	2020	2019
Sök i samlingarna, totalt sökbara poster	2 359 976	2 006 017	1 846 112	-	-
varav föremålsposter	1 443 172	1 367 801	1 294 452	-	-
varav mediaposter	716 759	593 070	551 660	-	-
varav övriga poster*	200 041	45 146	-	-	-
Sök i samlingarna, sidvisningar/år	426 804	63 186	38 290	-	-
Google Arts & Culture, bilder	1 053	1 053	1 053	901	709
Google Arts & Culture, digitala produktioner	27	27	27	23	18
Sketchfab 3D-modeller	177	177	172	166	58
Sketchfab, visningar/publicering	1 010 600	819 000	620 058	455 945	-
Internet Archive, handlingar**	127	115	102	52	45
Internet Archive, visningar/publicering	36 289	-	-	-	-
Wikimedia Commons, bildposter	48 874	47 525	47 525	47 525	47 525
Wikimedia Commons, visningar/år	63 909 543	63 072 174	70 301 691	78 415 734	74 693 866

*Sökgränssnittet *Sök i samlingarna* kommer kontinuerligt byggas på med olika kategorier av poster för att öka sökbarheten. 2022 tillkom kategorin *Förvärvsposter* och 2023 tillkom kategorierna *Arkeologisk kontext* och *Fältinsamling – Undersökning*, som samtliga ingår i totalt antal poster och under *Övriga poster*.

**En handling kan bestå av en eller flera hundra sidor.

⁶ Poster med information som kan innehålla känsliga personuppgifter eller bryta mot upphovsrätt publiceras inte.

Inom ramen för infrastrukturprojektet *Swedish National Infrastructure for Digital Archaeology (SweDigArch)* har sökgränssnittet i *Sök i samlingarna* vidareutvecklats, bland annat med att skapa fler filtreringsmöjligheter och olika kategorier av sökbara poster. Ett särskilt arbete har lagts på att förbättra sökbarheten och användbarheten för det arkeologiska materialet. Detta arbete är synligt i att antal sökbara ”övriga poster” ökat med över 300 procent. Likaså har projektet arbetat med att möjliggöra att den digitala samlingsinformationen ska kunna användas för storskaliga/datadrivna analyser, datadriven forskning och för att utveckla nya applikationer och tjänster. SHM har i detta arbete även levererat föremålsposter och mediaposter till *K-Samsök*. Där kan användare ta del av informationen i maskinläsbart format via ett öppet API, tillsammans med kulturarvsdata från andra institutioner i Sverige.

Inom ett av de andra FoU-projekten, *Användbara auktoriteter för datadriven samlingsforskning*, har arbetet med att ytterligare öka användbarheten till samlingsinformationen fortgått. I det tillgängliggörs auktoritetsposter som relaterar till samlingarna. Genom att semantiskt sammanlänka dessa poster – som beskriver geografiska platser, historiska händelser, personer och institutioner i relation till samlingarna – med externa datamängder via Wikidata ökar olika institutioners semantiska interoperabilitet. 2023 fanns 33 000 auktoritetsposter, kopplade till myndighetens samlingar, tillgängliga i maskinläsbart format via Wikidata.

5.1.3. Besök i samlingarna

Utöver att ta del av samlingarna i utställningarna på myndighetens museer eller via digitala plattformar finns möjlighet att studera föremål i samlingarna via särskilda besök. De flesta som besöker samlingarna är forskare eller studenter, men också antikvariskt verksamma, media och privatpersoner.

Antalet besök i samlingarna har ökat med 69 procent i jämförelse med föregående år. Det är främst nationella besök som har ökat kraftigt och antal besök av studenter och forskare. 60 besök är internationella, vilket är 18 procent av det totala antalet. Vid sju av dessa besök deltog både nationella och internationella besökare.

Tabell 18.

Antal besök i samlingarna. Ett besök kan bestå av en eller flera personer, samt av både nationella och internationella besökare.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Samtliga besök	332	197	134	94	203	258
Nationella besök	279	149	125	86	147	197
Internationella besök	60	48	9	8	56	61
Besök av studenter och forskare	249	147	101	78	138	186
Övriga besök	83	50	32	16	65	72

5.1.4. Utlån

Ett annat sätt att göra samlingarna tillgängliga är via utlån. Föremål ur SHM:s samlingar finns utlånade till samtliga län i Sverige och finns att ta del av på regionala museer, i kommuner, församlingar, och myndigheter samt på universitet och högskolor. De internationella låntagarna är framför allt museer.

Under 2023 har flera nya utlån bidragit till att göra samlingarna synliga i hela landet. Till exempel har spelpjäser av glas från Birka och en sköld från 1600-talet lånats ut till utställningen *Världens spel* på Världskulturmuseet i Göteborg samt en mässshake och en kollektskopa från sent 1600-tal lånats ut till Österlens museums utställning *Simrishamn 900 år*. Vidare har exempelvis ett altarskåp från Hägerstad i Östergötland och ett figurbroderi från Hille församling i Gästrikland lånats till Hälsinglands museums utställning *Michel Sittow och den heliga släkten*, som ingår i ett flerårigt samarbetsprojekt med olika parter nationellt och internationellt.

Under 2023 har föremål från SHM:s samlingar visats i 13 olika länder. Bland de nya internationella utlånen kan nämnas en sköld av trä och präglad läder till slottet Wavel i Polen, en maskvisirhjälm som tillhört Gustav Vasa till utställningen *Maximilian* på Hofburg i Österrike, samt ett harnesk och ringbrynjuhuvu från slaget vid Visby 1361 till utställningen *Cold case – Tod eines Legionärs* på museet Varusschlacht im Osnabrücker Land – Museum und Park Kalkriese i Tyskland.

Tabell 19.

Antal utlån från samlingarna till utställningar. Endast unika institutioner och utlån till utställningar ingår i tabellen. Redovisningen har ändrats och statistik för utlån hämtas sedan 2021 från samlingsförvaltningssystemet, vilket medför att utfallet före dess inte kan redovisas.

	2023	2022	2021
Samtliga ärenden	198	189	209
Nationella ärenden	176	165	187
Internationella ärenden	22	24	22
Lånande institutioner	127	128	135
Nationella institutioner	106	106	115
Internationella institutioner	21	22	20
Utlånade föremål	38 914	45 072	33 731

5.1.5. Visningar och program för vuxna

Den pedagogiska verksamheten för vuxna utgörs av visningar och ett programutbud med mål att ge olika perspektiv på historien utifrån museernas särart och aktuella utställningar.

Under 2023 har cirka 4 850 visningar och program riktade till en vuxen publik genomförts. Det är en ökning med 15 procent jämfört med 2022 och två procent fler än 2019. Sett till antal deltagare har de ökat med 11 procent jämfört med föregående år men är 15 procent färre än under 2019.

De digitala aktiviteterna som genomfördes 2023 var färre än tidigare år. De har successivt minskat sedan 2021 när de introducerades som en konsekvens av pandemin. Sedan de startade har antalet minskat med 70 procent och antal deltagare med 81 procent. Det är framför allt de digitala live-visningarna som utgjorde majoriteten av erbjudandet 2021 som blir färre, medan live-programmen och de förinspelade visningarna – som publiken kan välja när den vill ta del av – ligger kvar på samma nivå som 2022.

Majoriteten av aktiviteterna som erbjöds på museerna var visningar och flertalet av dem genomfördes på Hallwylska museet och Skoklosters slott medan Historiska museet genomförde flest programaktiviteter av de sju museerna.

Utöver dessa typer av aktiviteter filmar SHM olika föredrag och seminarier som sedan publiceras öppet på till exempel Youtube och museernas webbplatser. Under året har bland annat Sveriges museum om Förintelsen publicerat avsnitt ur föreläsningsserien *En dag i historien*, ett samarbete med The Institute for Holocaust Research in Sweden (IHRS), och Ekonomiska museet om fenomen inom ekonomi, i samarbete med bland andra Swedbank och Fredrika Bremerförbundet. Eftersom dessa aktiviteter ligger kvar efter publicering är det ett digitalt erbjudande som ständigt växer men som inte är inräknade i statistiken.

Tabell 20.

Totalt antal visningar och programaktiviteter för vuxna.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Aktiviteter totalt	4 851	4 222	3 467	2 563	4 764	4 255
varav fysiska	4 795	4 134	3 276	2 563	4 764	4 255
varav digitala	56	*88	191	-	-	-
Deltagare totalt	71 719	64 591	29 860	20 513	84 576	79 016
varav fysiska	71 054	63 505	26 275	20 513	84 576	79 016
varav digitala	665	*1 086	3 585	-	-	-

*Uppgiften har korrigerats då Tumba bruksmuseums utfall saknades i årsredovisningen för 2022.

Tabell 21.

Visningar och programaktiviteter för vuxna totalt och per museum 2023.

	Totalt	EKM	HWY	HST	LRK	SKO	SMF	TBM
Aktiviteter totalt	4 851	11	1 884	385	545	1 613	243	170
varav fysiska	4 795	9	1 842	380	543	1 611	241	169
varav digitala	56	2	42	5	2	2	2	1
Deltagare totalt	71 719	741	22 419	9 294	8 761	25 000	3 801	1 703
varav fysiska	71 054	644	22 343	9 077	8 621	24 976	3 715	1 678
varav digitala	665	97	76	217	140	24	86	25

5.1.6. Familjeverksamhet

Barn och unga är en prioriterad målgrupp. Familjeverksamheten är koncentrerad till helger och skollov och består av både pedagogledda aktiviteter och sådant som kan genomföras på egen hand.

Under 2023 har cirka 1 760 visningar och program genomförts inom familjeverksamheten, vilket är en ökning med 13 procent jämfört med 2022 men 25 procent färre än under 2019. Antalet deltagare har under samma perioder minskat med 23 respektive 29 procent.

Historiska museet erbjuder sedan 2021 även digitala aktiviteter. Under sportlovet erbjöds dessa som ett sätt att nå hela landets lediga barn. Även om antalet aktiviteter blivit färre har antalet deltagare stigit i jämförelse med föregående år och ligger nästan i nivå med 2021 då denna typ av aktiviteter introducerades, se tabell 22.

Samtliga museer erbjuder en stor mängd aktiviteter, särskilt under loven. Historiska museet är det museum som har genomfört flest aktiviteter för målgruppen medan Skoklosters slotts och Livrustkammarens aktiviteter har lockat flest deltagare, se tabell 23.⁷

Utöver verksamhet på museerna har SHM även erbjudit aktiviteter på andra platser. Ett par exempel är Livrustkammarens *Riddarklubb* som genomfört verksamhet på Stockholms stadshus och på Alnö medeltidsdagar och Historiska museet som valde att förlägga pedagogledda påsklovsaktiviteter även på Kista bibliotek. Se vidare under rubrik 8.1.1. *Barn och unga*.

Tabell 22.

Totalt antal visningar och programaktiviteter för barn och unga.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Aktiviteter totalt	1 761	1 564	798	1 010	2 344	2 253
varav fysiska	1 757	1 564	779	1 010	2 344	2 253
varav digitala	4	11	19	-	-	-
Deltagare totalt	33 736	43 938	9 488	12 660	47 734	32 761
varav fysiska	31 913	42 979	7 550	12 660	47 734	32 761
varav digitala	1 823	959	1 938	-	-	-

Tabell 23.

Visningar och programaktiviteter för barn och unga totalt och per museum 2023.

	Totalt	EKM	HWY	HST	LRK	SKO	SMF	TBM
Aktiviteter totalt	1 761	0	420	554	364	371	1	51
varav fysiska	1 757	0	420	550	364	371	1	51
varav digitala	4	0	0	4	0	0	0	0
Deltagare totalt	33 736	0	5 327	8 957	9 103	9 127	22	1 200
varav fysiska	31 913	0	5 327	7 134	9 103	9 127	22	1 200
varav digitala	1 823	0	0	1 823	0	0	0	0

⁷ Att notera är att antal deltagare i sommarverksamheten på Historiska museets innergård saknas i statistiken. Detta på grund av att många besökare går in och ut på gården vid flera tillfällen vilket medför att antalet inte kan säkerställas.

5.1.7. Skolverksamhet

I arbetet med att nå barn och unga oavsett geografisk hemvist eller socioekonomisk bakgrund är skolverksamheten en viktig del. Myndighetens museer erbjuder visningar och program med olika ämnen och teman, anpassade efter årskursernas läroplaner. Skolor kan ta del av verksamheten antingen på museerna eller digitalt och erbjudandena kan anpassas för att möta särskilda behov.

Under 2023 har cirka 2 050 skolgrupper med deltagare under 19 år tagit del av museernas utbud. Det är en ökning med 13 procent jämfört med föregående år och en procent fler än 2019. Sett till antal deltagare i skolgrupperna är utfallet det högsta för myndigheten sedan den ombildades 2018. En ökning med 15 procent jämfört med 2022 och 16 procent högre än 2019.

Av samtliga skolgrupper tog 96 av grupperna del av myndighetens digitala skolvisningar. Det är en minskning med 26 procent jämfört med föregående år. Ekonomiska museet stod för 67 procent av de digitala grupperna, vilka genomfördes i samverkan med museets huvudsponsor Swedbank. Genom samarbetet med Swedbank kan skolprogrammen genomföras kostnadsfritt för skolorna.

Majoriteten av skolgrupperna har besökt Historiska museet följt av Livrustkammaren. Flertalet av de bokade grupperna tog del av Historiska museets pedagogledda verksamhet medan majoriteten av de obokade grupperna besökte Livrustkammarens utställningar, se tabell 25.

Se vidare under rubrik 8.1.1 Barn och unga och 8.1.2 Ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Tabell 24.

Totalt antal skolgrupper. Flera skolgrupper kan samtidigt ta del av samma digitala program.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Skolgrupper totalt	2 051	1 818	791	294	2 027	1 973
varav bokade	1 151	914	320	176	1 157	1 254
varav obokade	804	774	172	118	870	719
varav digitala*	96	130	299	-	-	-
Deltagare totalt	49 564	43 280	17 142	5 868	42 830	40 889
varav bokade	28 636	22 578	7 171	3 723	26 094	24 985
varav obokade	18 402	17 543	3 088	2 145	16 736	15 904
varav digitala	2 526	3 159	6 883	-	-	-

*Flera skolgrupper kan samtidigt ta del av samma digitala program.

Tabell 25.

Skolgrupper totalt och per museum 2023.

	Totalt	EKM	HWY	HST	LRK	SKO	SMF**	TBM
Skolgrupper totalt	2 051	106	198	828	699	21	72	127
varav bokade	1 151	42	172	519	217	17	57	127
varav obokade	804	0	26	298	465	0	15	0
varav digitala*	96	64	0	11	17	4	0	0
Deltagare totalt	49 564	2 522	4 677	20 421	17 375	477	1 654	2 438
varav bokade	28 636	1 049	4 148	13 201	6 112	373	1 315	2 438
varav obokade	18 402	0	529	6 813	10 721	0	339	0
varav digitala	2 526	1 473	0	407	542	104	0	0

*Flera skolgrupper kan samtidigt ta del av samma digitala program.

**Sveriges museum om Förintelsens skolverksamhet startade i oktober 2023.

5.1.8. Annan kunskapsförmedling

SHM:s medarbetare är efterfrågade föreläsare i olika sammanhang. Exempelvis hölls föredrag om slottsfruar på Skokloster på Riddarhuset, om kungliga kröningar för Senioruniversitetet i Uppsala, om sociala medier för Svenska kyrkan i Lund och om kungliga ceremonier på De svenska historiedagarna. Därutöver har medarbetare medverkat i olika tv- och radioprogram samt varit delaktiga i olika artiklar, publikationer och poddar. Bland annat har en omfattande medverkan handlat om SVT:s serie *Historien om Sverige*.

SHM:s egna två poddar publicerar regelbundet nya avsnitt. *Hallwylska podden* med teman kopplade till sekelskiftet 1900 och *Oglömt*, som Historiska museet producerar i samarbete med Södertörns högskola, som diskuterar hur historia används i samtiden.

5.2. Analys och bedömning

För SHM har 2023 varit ett intensivt publikt år där en av de stora händelserna var att Sveriges museum om Förintelsen öppnade sina publika lokaler på Torsgatan i Stockholm.

Betydelsen av att kunna erbjuda ett innehållsrikt och varierat utbud har ökat sedan fri entré upphörde. SHM har erbjudit besökare att ta del av 24 basutställningar och 22 tillfälliga produktioner. Det är fler tillfälliga utställningar än tidigare, där 17 nya öppnade under året och sex av dem var kortare gästspel som genomfördes i samarbete med externa parter. De olika samarbetena har varit en medveten strategi för att vidga museernas målgrupper och skapa incitament att besöka museerna vid återkommande tillfällen. Ett omfattande publikt erbjudande påverkar dock arbetet med övriga uppdrag inom myndighetens verksamhet då varje produktion består av många olika kompetenser. Av den anledningen söker SHM där så är möjligt extern finansiering och externa parter att samproducera produktionerna med.

Samlingarna tillgängliggörs inte bara i utställningar utan även digitalt. Ett intensivt arbete pågår med att öka digitaliseringsgraden av de omfattande samlingarna. När ett föremål registreras i samlingsförvaltningssystemet blir posterna tillgängliga även i det publika gränssnittet *Sök i samlingarna*. Genom myndighetens egen satsning på accession, regeringens extra finansiering samt stiftelse- och forskningsmedel för digitalisering, har antalet poster ökat med 18 procent sedan föregående år. Vid årsskiftet 2023/2024 fanns 2,36 miljoner poster publikt tillgängliga, varav drygt 1,4 miljoner var föremålsposter. För att öka användbarheten av SHM:s omfattande digitala samlingsinformation och möjliggöra nya tjänster, så som sammankoppling till andra institutioners material och stora datadrivna analyser, pågår ett brett utvecklingsarbete finansierat av externa medel inom ramen för olika FoU-projekt. Utöver myndighetens plattformar, finns samlingarna publicerade och sökbara på ett flertal externa plattformar – både i obearbetad och kurerad form. Det höga antalet visningar per år visar att det finns ett starkt publikt intresse för SHM:s samlingar.

Genom särskilda besök finns möjlighet att utforska föremål eller andra material. Sådana besök har ökat i antal under de två senaste åren, främst av forskare och studenter. Ett annat sätt att visa samlingarna för en vidare publik är via utlån till utställningar på andra institutioner. Under 2023 lånades föremål och osteologiskt material ut till sammanlagt 127 institutioner, varav 21 ligger i 13 olika länder och resten fördelar sig inom Sveriges samtliga län. Antal låneärenden och antal lånande institutioner är relativt likt de två föregående åren. En större skillnad är i antalet utlånade föremål, vilken dels kan vara orsakad av en naturlig fluktuation mellan olika år, dels av att SHM

förändrat arbetssätt och slår ihop låneärenden till samma utställning som ett sätt att effektivisera handläggningen.

Inom den pedagogiska verksamheten med visningar och programverksamhet syns en återhämtning efter pandemiåren. Vändningen kom 2022 och för de aktiviteter som riktar sig mot den vuxna publiken ligger antalet genomförda aktiviteter till och med på en något högre nivå än före pandemin medan antalet deltagare fortfarande är färre. Sett till erbjudandet till familjer med barn och unga ser utvecklingen lite annorlunda ut. Fler aktiviteter genomfördes än under 2022 men avsevärt färre än före pandemin. Antal deltagande har trots fler aktiviteter minskat i jämförelse med föregående år och 2019, men är endast några procent färre än 2018. Antalet skolgrupper däremot har blivit fler, både i relation till 2022 och åren före pandemin. Det gäller även antalet deltagare i grupperna som visar det högsta utfallet sedan myndigheten ombildades 2018.

De digitala erbjudandena som kom till på grund av pandemirestriktionerna har successivt minskat i antal sedan de introducerades 2021. Denna utveckling är en konsekvens av att museerna ställt om större delen av resurserna till aktiviteter på plats. De digitala erbjudandena fyller dock en fortsatt viktig funktion för målgrupper som kanske varken kan eller vill besöka museerna på plats. Särskilt för skolor ser myndigheten detta som ett viktigt komplement för att nå ut i hela landet. Utöver dessa digitala live-visningar, live-program och förinspelade program, som endast erbjuds vid enstaka tillfällen, filmar SHM föredrag och seminarier som publiceras öppet på till exempel Youtube och museernas webbplatser. Dessa ingår inte i statistiken men är ett växande erbjudande.

Sammanfattningsvis bedömer SHM att myndigheten uppfyllt uppdraget att tillgängliggöra samlingarna på olika sätt för att så många som möjligt ska kunna ta del av dem, samt erbjudit ett varierat publikt utbud såväl på museerna som digitalt. Besöksundersökningarna visar att mellan 90–98 procent av publiken på museerna anger att de är nöjda eller mycket nöjda med sina besök. Detta indikerar god kvalitet enligt av myndigheten uppställda kriterier⁸.

För beskrivning av utvecklingen av olika typer av besök, se vidare rubrik 8.1.3. *Besöksutveckling*.

Tabell 26.

Fördelning mellan intäkter och kostnader (tkr). För kommentar kring utfallet se tabell 1.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	163 027	150 106	138 576	128 991	133 117	123 965
Övriga intäkter	50 281	25 714	20 461	17 854	26 534	29 969
Kostnader	-213 788	-174 223	-158 785	-147 456	-159 314	-152 406

⁸ Se rubrik 9.6 *Tilläggsupplysningar och noter* för definition av SHM:s kvalitetsmått.

6. ÖVRIGA INSTRUKTIONSENKLIGA UPPDRAG

Statens historiska museer ska stödja regionala och lokala museer inom sitt verksamhetsområde, bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Vidare får myndigheten tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde. (SFS 2014:1079)

SHM samverkar och samarbetar med en stor mängd aktörer inom verksamhetens olika delar. Det är viktigt för att genomföra uppdraget och utveckla verksamheten. Nya samarbetsparter och samarbetsformer förstärker myndighetens kapacitet och kunnande samt breddar erfarenheten och mångfalden.

Nedan beskrivs detta övergripande med ett antal exempel i rapporteringen av respektive uppdrag. En tydligare bild av den variation av olika samarbeten under ett år framgår av resultatredovisningen som helhet.

6.1. Resultat

6.1.1. Stöd till regionala och lokala museer

Viktiga forum för kunskapsutbyte och samarbete är olika nätverk och organisationer inom museiområdet. Myndighetens medarbetare deltar där och i olika workshops, seminarier och konferenser tillsammans med andra centralmuseer, regionala och lokala museer.

Deltagare från museer i hela Sverige diskuterade samlingsförvaltningsrelaterade frågor på den nationella konferensen *Samlingsforum*, som arrangerades av Riksantikvarieämbetet. Temat på seminariet, där SHM presenterade exempel från Sveriges museum om Förintelsen, var *På vilka sätt bidrar samtidsinsamling till social hållbarhet?* Under konferensen arrangerades även två workshops kring det belgiska forskningsprojektet *Climate2Preserve: Development of a Protocol for Energy reduction in Culture Heritage Institutions*. Workshoparna genomfördes på Hallwylska museet, där deltagarna kunde pröva den metod som utvecklats inom forskningsprojektet för att undersöka och dokumentera olika förutsättningar för klimatanpassning och energieffektivisering. Både teoretisk och praktisk kunskap förmedlades även vid Arbetslivsmuseernas Samarbetsråds kurs *Praktisk föremålsvård – Moderna material*, som genomfördes under ledning av en av SHM:s medarbetare.

För att skapa en plats att kontinuerligt lyfta och diskutera olika samlingsförvaltningsrelaterade frågor har SHM under året startat en samlingsblogg på myndighetens webbplats. Hittills publicerade inlägg har handlat om nya upptäckter vid accessionen av föremål, hur man bygger upp en helt ny museisamling kopplat till Förintelsen, hur SHM arbetar med utlån till andra museer med mera.

SHM:s låneverksamhet är en kontinuerlig samverkansform för stöd och kunskapsutbyte till regionala och lokala museer. I myndighetens rutiner vid utlån ingår att medarbetare följer med vid överlämningen och hämtningen av utlån, men även regelbundna besiktningar av föremålen vid längre utlån.

Inom ramen för uppbyggnaden av Sveriges museum om Förintelsen har myndigheten fortsatt att samarbeta brett. Under 2023 besöktes till exempel fyra regionala museer vid den turné som genomfördes för att samla in material om Förintelsen men vars syfte även var att skapa relationer samt lyfta lokal historia med koppling till Förintelsen.

För att stärka förutsättningarna för forskning på museisamlingar med koppling till Förintelsen samarbetar SHM med sju lokala och regionala museer inom FoU-projektet *Förintelsesamlingar – forskningsperspektiv och digitaliseringsbehov*. Medarbetare från flera kulturhistoriska museer har även deltagit i en workshop om insamling och etik inom ramen för forskningsnätverket *Att samla Förintelsens minnen i Sverige. Nätverk för transdisciplinära praktiker och perspektiv på samlingar, samlande och etik*. Inom *Nätverket Dokumentation av Samtida Sverige (DOSS)* har en arbetsgrupp bildats med syfte att ta fram etiska riktlinjer för samtidsdokumentation. Medverkande institutioner i detta arbete är förutom SHM ett centralmuseum och tre regionala museer.

Återkommande samverkan och kunskapsutbyte sker även inom den publika verksamheten. Vid *Medlemsdagen 2023*, som arrangerades av Stockholms kvinnohistoriska och Nordiska museet, var temat utställningar och hur kvinnohistoria och fler perspektiv kan lyftas in. Där berättade två medarbetare från SHM hur man konkret gått till väga med att lyfta fram drottningarnas betydelse i den svenska historien i Livrustkammarens nya basutställning. Andra exempel på regional samverkan under året är att SHM har bistått Gustavianum vid Uppsala universitet med textunderlag till en ny basutställning samt överfört ett antal säkerhetsmontrar för återanvändning i en kommande numismatisk utställning. Några av museernas tillfälliga utställningar har också lämnats över till regional part. Delar av utställningen *Manga Royals – kunglig historia i mangastil* har visats på Örebro slott, utställningen med Joan Sallas servettbrytningar har överlämnats till Arboga museum och utställningen *Mästarprovet – en rustning blir till* har gått vidare till Kulturen i Lund.

6.1.2. Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete

SHM samarbetar regelbundet med internationella parter. Samverkan sker till exempel genom myndighetens låneverksamhet, där samlingarna tillgängliggörs för en internationell publik, och inom den publika verksamheten. Även via deltagande i olika styrelser, föreningar och organisationer samt i internationella projekt sker ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Sedan 2021 deltar till exempel myndigheten i det fyraåriga projektet *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue*. Projektet drivs av Niguliste i Tallinn (Estlands konstmuseer) och Hälsinglands Museum, i samarbete med olika partners som Svenska kyrkan med flera. Syftet är att belysa Tallinns roll som medeltida konstcentrum och Östersjöregionen som nav för kulturspridning och handel. I projektet ingår föreläsningar, seminarier och utställningar med utlån från bland annat SHM. Tillsammans med Forum för levande historia och Terraforming i Serbien har SHM genomfört en förstudie för projektet *Active Remembrance: Holocaust Education for Democratic Competencies* med hjälp av bidrag från Svenska Institutets utlysning Creative Partnerships. Ett annat flerårigt internationellt samarbetsprojekt som SHM ingår i är *Bellum et artes – om konsten och trettioåriga kriget*, där Tyskland, Tjeckien, Österrike, Spanien, Polen med flera länder är representerade.

SHM har under 2023 bland annat deltagit i Nordiska mötet för historiska museer och i de internationella nätverken Castles and Museums around the Baltic Sea, International Holocaust Remembrance Alliance och Destination Vikings.

Myndigheten har tagit emot flera internationella besök, varav många från Finland under 2023. Till exempel besökte studenter från konservatorsutbildningen vid Metropolia University of Applied Sciences i Helsingfors SHM, historiestuderande från Åbo akademi samt en grupp kollegor från Åbo museicentral/Turku Museum Centre som önskade ta del av erfarenheter för samlokalisering av museisamlingar.

6.1.3. Samverkan med myndigheter och det civila samhällets organisationer

Samarbete med externa aktörer är en betydelsefull del i förmedlingen av historia och myndighetens samlingar, samt för kunskapsutbyte mellan olika institutioner.

Ett omfattande samarbete sker årligen med olika universitet och högskolor. Utöver deltagande i FoU-projekt har medarbetare från SHM föreläst för studenter. Bland annat inom kursen *Föremålens material och tekniker* vid Uppsala universitet, Campus Gotland, och doktorandkursen *Experiments in Premodern Comparative History* vid Stockholms universitet, samt vid konferensen *Läskultur, materialitet & sociala praktiker – herrgårdsbibliotek under 1700–1800-talen*, som arrangerades av Stockholms universitet, Linköpings universitet och Löfstad slott. Studenter från konstnärliga utbildningar, så som Malmstens Linköpings universitet och Konstfack, har besökt myndighetens samlingar för inspiration till egna verk, som sedan har ställts ut på de museer vars samlingar stått för inspirationen. Även studenter av smide vid Sätergläntans folkhögskola har studerat föremål ur samlingarna som inspiration för elevarbeten.

SHM har bistått Riksantikvarieämbetet med yttranden i fyndfördelningsärenden och i deras uppdrag om repatriering.

Vidare ingår myndigheten i olika nätverk, bland annat Nätverket för besöksmålen i Gamla stan, museichefskollegiet för Stockholms museer, Stockholms museiinformatorer, Statens fastighetsverks nätverk för historiska besöksmål, Nätverket för Sveriges museer med medeltidsinriktning, Nätverket för finansiell folkbildning, Nordiskt nätverk för mänskliga kvarlevor i museisamlingar och Nätverket Dokumentation av Samtida Sverige (DOSS). Myndighetens medarbetare har även förtroendeuppdrag i olika styrelser, till exempel för De Svenska Historiedagarna och i Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer (FUISM), Föreningen Genus i museer och Svenska Fornminnesföreningen. Överintendenten sitter i styrelserna för Stiftelsen Åjtte – svenskt fjäll- och samemuseum, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna, Grönsöo Kulturhistoriska Stiftelse och Svenskt Kulturarv. Överintendenten ingår också i Centralmuseernas samarbetsråd och medarbetare från myndigheten deltar i rådets arbetsgrupp för digitalisering och leder arbetsgruppen för samlingsförvaltning. Den sistnämnda genomförde 2023 – tillsammans med Riksantikvarieämbetet och Statens maritima och transporthistoriska museer – en studiecirkel för restvärdesräddning och katastrofplanering med temat *Implementering*.

Inom den publika verksamheten har ett intensivt och varierat samarbete genomförts med en mängd olika aktörer, bland annat med dans-, teater- och körsällskap, privata markägare och näringsidkare. Vidare har SHM i olika produktioner och program samarbetat med bland andra Sveriges Riksbank, Finansinspektionen, SVT, Kungliga Operan, Institutet för språk- och folkminnen, Riksantikvarieämbetet, Utrikespolitiska institutet, Samiskt språkcentrum, Centrum för

Näringslivshistoria, Svenskt Näringsliv, Swedbank, Fredrika Bremerförbundet och föreningen Internationella Bekantskaper samt de ideella föreningarna Kompis Sverige och Den Andra Operan.

I arbetet med uppbyggnaden av Sveriges museum om Förintelsen har museet fortsatt träffa och utveckla samverkan med en rad organisationer, däribland Judiska församlingen i Stockholm, Judiska museet, Voksenåsen, Hugo Valentin Center vid Uppsala universitet, Forum för levande historia, Judisk kultur i Sverige, Föreningen Förintelsens Överlevande, Institute for Holocaust Research in Sweden (IHRS), Segerstedtinstitutet, Raoul Wallenberg Academy, É Romani Glinda och Paideia folkhögskola. Museet har även en dialoggrupp med deltagare från romskt civilsamhälle.

6.1.4. Tillhandahålla varor och tjänster

För verksamheterna Arkeologisk uppdragsverksamhet och Försäljning av varor, se redovisning under rubrik 8.1.5. *Avgiftsbelagd verksamhet*.

6.2. Analys och bedömning

SHM har under året bistått olika regionala och lokala museer genom kunskapsutbyte om föremål, arbetssätt och gemensamma verksamheter, men även genom utlån från samlingarna och att tillfälliga utställningar lämnats över till regional part. Ett mångfacetterat samarbete har bedrivits med myndigheter, utbildningsinstitutioner, civilsamhällets olika organisationer med flera, såväl nationellt som internationellt. Inte minst inom arbetet Sveriges museum om Förintelsen sker en intensiv samverkan med olika typer av institutioner och organisationer.

Samverkan med externa parter är en väl integrerad del av arbetet inom myndighetens alla verksamhetsgrenar. Bedömningen är att SHM i enlighet med uppdraget har samverkat med aktörer i hela landet, gett stöd till lokala och regionala museer samt haft nationellt och internationellt utbyte på sätt som varit till gagn för både myndigheten och samarbetsparterna.

7. KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (SFS 2000:605)

Som grund för planeringen av myndighetens verksamhet 2023 låg den nya inriktningsplanen som fastställdes hösten 2022. Den utgör en färdplan för SHM:s fortsatta utveckling till en stark och mer samlad myndighet. I planen finns mål och prioriteringar samt spelregler för den organisationskultur myndigheten vill utveckla för att lyckas med uppdraget och för en bra arbetsmiljö. Under 2023 har planen utgjort bas för de åtgärder som genomförts för att utveckla verksamheten och säkra kompetensen för att fullgöra myndighetens uppgifter.

7.1. Resultat

7.1.1. Attrahera och utveckla kompetens

En god kompetensförsörjning är central för att kunna utföra myndighetens uppgifter och nå uppställda mål. Myndighetens kompetensbehov säkerställs dels vid rekryteringar, dels genom gemensam och individuell kompetensutveckling.

Till följd av god tillströmning av uppdrag inom den arkeologiska uppdragsverksamheten, den fortsatta uppbyggnaden av Sveriges museum om Förintelsen och den särskilda satsningen på accession och digitalisering, har ett stort antal rekryteringar genomförts under 2023. Antalet sökande i genomförda rekryteringar har i de flesta fall varit stort och möjligheterna att attrahera nödvändig kompetens bedöms generellt vara goda.

Insatser har genomförts för att introducera nya medarbetare och chefer. Myndighetsgemensamma introduktionsutbildningar genomförs två gånger om året. Utbildningen omfattar två heldagar och innehåller bland annat genomgång av den statliga värdegrunden och rollen som statligt anställd samt SHM:s uppdrag, inriktning och vision. De nyanställda möter representanter från samtliga avdelningar för att få förståelse för myndigheten som helhet och dess olika delar.

Som ett sätt att stärka samspelet internt mellan avdelningarna arrangerades 2023 en gemensam *Museidag* som start på höstens planeringsprocess för den anslagsfinansierade verksamheten. Den arkeologiska uppdragsverksamhetens medarbetare samlades till en egen dag, där intern kunskapsöverföring stod i centrum.

Som ett sätt att mer regelbundet främja kunskapsutbytet internt har myndigheten infört *kunskapsfredag* en gång i månaden. Vid dessa tillfällen är en eller flera medarbetare inbjudna att dela sin kunskap, berätta om ett pågående projekt eller spännande resultat. Mötena genomförs digitalt, spelas in och publiceras på myndighetens intranät. Även de ordinarie personalmötena filmas och publiceras på intranätet för att alla ska kunna ta del av dem.

SHM har fortsatt utveckla chefernas ledarskap inom en särskild flerårig insats för ledarskapsutveckling. Syftet är att öka kunskap och förståelse om verksamheten som helhet samt stärka SHM:s ledarskapsidé. Därutöver har *chefsforum* fortsatt, vilket är möten för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte för samtliga personalansvariga chefer. Teman för mötena har bland annat varit bisysslor, lönerrevision och kommande förändringar i pensionsavtalet PA16. Nyrekryterade chefer har genomgått arbetsmiljöutbildningar och medarbetare har deltagit i utbildningar i projektledning och att leda utan att vara chef. Den senare inom samarbetet Rörlighet i Staten. Därigenom har också samtliga anställda kunnat ta del av digitala föreläsningar inom arbetsplatslärande och självledarskap. Vidare deltar en chef i samarbetets mentorskapsprogram och några medarbetare i dess nätverk.

Vid de årliga medarbetarsamtalen diskuteras behov av individuell kompetensutveckling. Denna typ av kompetensutveckling sker vanligtvis genom deltagande i kurser och utbildningar, konferenser och seminarier i Sverige och andra länder inom olika specialistområden. Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten finns också interna tematiska- och tidsperiodiska grupper för kompetensöverföring. Kompetensutveckling och kunskapsutbyte sker även i samarbetet med andra museiorganisationer och myndigheter, se vidare rubrik 6. *Övriga instruktionsenliga uppdrag.*

7.1.2. Personalsammansättning

SHM strävar efter att ha en personalsammansättning som är ändamålsenlig för uppdraget och kunna ta tillvara den mångfald som olika erfarenheter, kontakter och kompetenser bidrar med. Könsfördelningen och medelåldern inom myndigheten ligger i princip stilla mellan åren, 63 procent kvinnor och 37 procent män samt en samlad medelålder på 46 år.

I jämförelse med 2022 har antal årsarbetskrafter ökat från 275 till 316 och medelantal anställda ökat från 346 till 406 personer. Den stora förändringen beror framför allt på rekrytering till flera mycket omfattande projekt inom den arkeologiska uppdragsverksamheten, den särskilda satsningen på accession och digitalisering av samlingarna samt uppbyggnaden av Sveriges museum om Förintelsen.

Personalomsättningen har minskat från 8,8 procent 2022 till 7,2 procent 2023, att jämföra med staten som helhet där personalomsättningen var 11,8 procent 2023.

Tabell 27.

Personalsammansättning och personalomsättning.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Årsarbetskrafter	316	275	260	260	260	249
Medelantal anställda	406	346	313	318	324	300
Andel kvinnor	63%	62%	61%	62%	62%	62%
Andel män	37%	38%	39%	38%	38%	38%
Medelålder	46	46	48	47	48	48
Personalomsättning	7,2%	8,8%	5,9%	5%	4%	6%

7.1.3. Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron av tillgänglig arbetstid var 3,35 procent, en minskning med 0,4 procentenheter från föregående år. Även om antal individer med sjukfrånvaro har ökat totalt sett i jämförelse med 2022 har sjukfrånvaron sjunkit för både män och kvinnor i förhållande till tillgänglig arbetstid. Nedgången är störst hos kvinnorna. Utfallet för dessa visar det lägsta utfallet perioden 2018–2023. Sett till sjukfrånvaron i olika åldersgrupper har åldersgruppen 50 år eller äldre ökat medan gruppen 29 år eller yngre har minskat med över en procentenhet och ligger på en tydligt lägre nivå i jämförelse med de andra grupperna.

Långtidssjukfrånvaron i förhållande till tillgänglig arbetstid har minskat något jämfört med 2022. Långtidssjukfrånvaron i förhållande till total sjukfrånvaro har däremot ökat med 1,33 procentenheter i jämförelse med föregående år.

SHM ligger under staten som helhet där total sjukfrånvaro 2022⁹ låg på 4,1 procent av tillgänglig arbetstid och långtidsfrånvaron låg på 46,6 procent av den totala sjukfrånvaron.

Tabell 28.

Sjukfrånvaro i procent. Resultatet baseras på Arbetsgivarverkets sjukfrånvarouppgifter för årsredovisning och avser i förhållande till tillgänglig tid om inte annat anges.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Total sjukfrånvaro	3,35	3,75	2,96	3,29	3,46	3,43
Individer med sjukfrånvaro	313	280	192	223	224	225
varav kvinnor	3,22	3,79	3,61	3,72	4,35	3,76
varav män	3,55	3,70	1,97	2,63	2,01	2,89
Åldersgruppen 29 år eller yngre	1,66	2,73	4,60	4,88	3,75	4,56
Åldersgruppen 30–49 år	3,21	4,11	2,64	3,44	3,13	3,36
Åldersgruppen 50 år eller äldre	3,73	3,50	3,13	2,97	3,78	3,39
60 dagar eller mer	0,89	0,94	1,14	0,74	1,32	1,11
60 dagar eller mer av total sjukfrånvaro	26,44	25,11	38,70	22,34	38,20	32,44

7.1.4. Arbetsmiljö

Under 2023 har olika insatser genomförts för att öka organisationens kunskap om arbetsmiljöfrågor. Nya skyddsombud och chefer har erbjudits grundläggande utbildning i systematiskt arbetsmiljöarbete samt om skyddsombudens roll. För att omhänderta särskilda arbetsmiljöutmaningar inom samlingsförvaltningen har en riskbedömning med anledning av förekomst av asbestkeramik genomförts med stöd av en arbetsmiljöingenjör. Även en utbildning och workshop med fokus på ohälsosamma ämnen i samlingarna har genomförts. Den bestod av Riksantikvarieämbetets digitala kurs om ohälsosamma ämnen, en digital föreläsning av en kemist på Arbetsmiljöverket och en analys, där medarbetare i grupper identifierade de största riskerna med respektive samling. Utöver detta har insatser för att förbättra arbetsplatser och arbetsmiljön utförts samt en ny omgång av liftutbildningar, det vill säga hur man säkert använder pelarlift och saxlift i magasin och vid utställningsförvaltning.

⁹ Arbetsgivarverket publicerar sjukfrånvarostatistiken för föregående år efter att årsredovisningen lämnas till regeringen varför jämförelse endast kan göras mot 2022 års resultat.

Ett antal medarbetare har genomgått en HLR-utbildning och en talcoach har bistått med att utveckla kunskapen om röstläge, kroppshållning och presentationstekniker.

7.2. Analys och bedömning

Med utgångspunkt i myndighetens nya inriktningsplan har SHM under 2023 vidareutvecklat tydliga fokus för respektive måls prioriteringar. Detta för att effektivisera verksamheten genom att tydliggöra sammanhangen mellan olika verksamhetsgrenar och hur de olika delarna ska stärka helheten. Detta arbete har legat till grund för beslut om tre organisationsjusteringar, två som genomfördes 2023 och en som bereddes och förhandlades under året och som träder i kraft 2024.

Arbetet med kompetensutveckling har fokuserat på en satsning på ledarskap, både för myndighetens chefer och för ett antal medarbetare som leder utan att vara chefer. Detta som del av inriktningsplanens mål att öka kunskapen och förståelsen om verksamheten som helhet samt stärka SHM:s ledarskapsidé. Särskilda kompetensutvecklingsinsatser har genomförts på individ-, verksamhets- eller myndighetsnivå.

Antal årsarbetskrafter och medelantal anställda har ökat kraftigt i jämförelse med föregående år. Förändringen beror framför allt på rekrytering till flera omfattande projekt inom den arkeologiska uppdragsverksamheten och särskilda satsningar inom den anslagsfinansierade verksamheten. SHM har med något undantag kunnat rekrytera den kompetens som myndigheten har eftersökt och bedömer att de fortsatta möjligheterna att attrahera önskad kompetens är goda. Trots ökningen av arbetskraft är personalsammansättningen i princip oförändrad jämfört med tidigare år. Personalomsättningen har minskat till 7,2 procent och ligger flera procentenheter under staten som helhet.

Även om antal individer med sjukrapportering har ökat i jämförelse med 2022 ligger den totala sjukfrånvaron lägre. Sjukfrånvaron har sjunkit för både män och kvinnor i förhållande till tillgänglig arbetstid. Långtidssjukfrånvaron i förhållande till tillgänglig arbetstid har minskat något jämfört med 2022. Långtidssjukfrånvaron i förhållande till total sjukfrånvaro har däremot ökat i jämförelse med föregående år, men ligger avsevärt lägre än 2021 och åren 2018–2019. SHM ligger väl till vid en jämförelse med staten som helhet avseende såväl total sjukfrånvaro som långtidssjukfrånvaron i förhållande till total sjukfrånvaro¹⁰.

Sammantaget bedömer SHM att de vidtagna åtgärderna under 2023 har bidragit till att trygga myndighetens behov av kompetens för att genomföra myndighetens uppgifter i enlighet med Förordning (2014:1079) med instruktion för Statens historiska museer.

---

¹⁰ Baserat på en jämförelse mot 2022 års resultat för staten som helhet, då 2023 års resultat inte är publicerat än.

8. ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING

Under detta avsnitt redovisas de återrapporteringskrav som anges i myndighetens regleringsbrev för 2023 och de regleringsuppdrag som har tillkommit.

8.1. Regleringsbrevets återrapporteringskrav

8.1.1. Barn och unga

Redovisning av den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken.

Barn och unga är en särskilt prioriterad målgrupp och ett kontinuerligt utvecklingsarbete pågår för att kunna erbjuda ett utbud utifrån respektive museums inriktning som stimulerar till nyfikenhet, upptäckarglädje och en vilja till lärande.

Under 2023 har tre tillfälliga utställningar för målgruppen visats; *Enhörningar. Tror du på mig så tror jag på dig* och *Manga Royals – Kunglig historia i mangastil* på Livrustkammaren samt *Tillsammans genom tiden* på Historiska museet. Den sistnämnda öppnade i december och är en upplevelsebaserad utställning för barn i lågstadieåldern att utforska tillsammans med vuxna. På Tumba bruksmuseum öppnade utställningen *Jordnära – självhushållare då och nu*. Utställningen är även anpassad för att fånga barns och ungas intresse på ett lekfullt sätt. Barnen kan följa med särskilda ”miniodlare” genom utställningens delar och tillsammans med vuxna reflektera kring deras finurliga tankar om vårt samhälle.

Den pedagogiska verksamheten för barn och unga har framför allt genomförts på helger och lov då både pedagogledda aktiviteter och aktiviteter avsedda att genomföras på egen hand har erbjudits. Särskilda visningar, lärande pyssel och skattjakter, sagostunder, sång, dans och musik är några av de aktiviteter som har arrangerats. Även mer specifika satsningar har genomförts under året. Under påsklovet samarbetade Historiska museet med Kista bibliotek för att nå grupper som inte ofta besöker museet. Museets pedagoger erbjöd där barnen att ta del av museets pedagogiska referenssamling och lära sig mer om arkeologi. Andra större satsningar var tornerspel och nationaldagsfirande på Skoklosters slott, *Viking för en dag* på Historiska museets innergård under sommarlovet och *Riddarklubben* på Livrustkammaren – som under hösten åter arrangerade en stor maskerad i Blå hallen i Stadshuset. Denna gång genomfördes den i samarbete med Stockholms stad och firandet av Stadshuset 100 år. Livrustkammaren har även gett ut barnboken *Lystring undersåtar!* som är en lekfull berättelse om några av Livrustkammarens föremål i utställningarna.

Utöver familjeverksamheten har SHM erbjudit ett varierat utbud av skolprogram anpassat till läroplanerna för olika åldersgrupper. Sveriges museum om Förintelsen har bjudit in till en lärarträff för att marknadsföra och introducera museets erbjudanden. Lärarhandledningar finns att ladda ner på museernas webbplatser som en förberedelse inför besöken eller som material till undervisningen i klassrummen. En särskild lärarhandledning har tagits fram 2023 för att skolor i

hela landet på ett fördjupat sätt ska kunna använda *Dimensions in Testimony*¹¹ på Sveriges museum om Förintelsens webbplats. Via *Dimensions in Testimony* kan man interaktivt ta del av biografier och ställa frågor till överlevande direkt i det egna klassrummet, både genom skrift och talfunktion. Även en flyttbar installation har tagits fram, avsedd för turnéverksamhet på skolor, bibliotek och regionala museer runt om i Sverige. Denna visades på bokmässan i Göteborg tillsammans med en förenklad variant av den tidigare utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen*.

Den digitala undervisningsplattformen *sverigeshistoria.se* möjliggör för elever att få tillgång till fördjupning i olika delar av historien och ger lärare inspiration till undervisningen. Plattformen som är ett samarbete mellan institutioner över hela landet växer årligen, både i antal deltagande parter och i publicerade lektioner. Under 2023 har plattformen fortsatt att utvecklas och antalet användare på plattformen ökat kraftigt.

En nyhet för 2023 är *Inflationsspöket*, en pop up-utställning av Ekonomiska museet som kan levereras kostnadsfritt till skolor med hjälp av sponsorsamarbetet med Swedbank. Utöver föremål innehåller utställningen lektioner med digitalt material på temat inflation. Ekonomiska museet har även på Svenskt Näringslivs sida för skolor (Eduna.se), publicerat information om Inflationsspöket, museets skolprogram samt *Pengalabbet* – ett spel för att öka kunskapen om privat- och vardagsekonomi som tagits fram tillsammans med Finansinspektionen.

Också Arkeologerna arbetar strategiskt med skolor. Ett särskilt undervisningsmaterial, *Under jorden i Göteborg – Göteborgs historia för skolor*, har tagits fram för grundskolans olika årskurser. Underlaget bygger på de senaste årens många stora arkeologiska utgrävningar i området och finns tillgängligt på Arkeologernas webbplats.

Sammantaget bedömer SHM att myndigheten under 2023 har erbjudit ett brett utbud av pedagogiska aktiviteter och aktiviteter att genomföra på egen hand. Verksamheten visar en positiv utveckling med nya erbjudanden som anpassats till olika åldrar och årskurser i skolan, och som genomförts på museerna, digitalt och på andra platser för att nå olika målgrupper.

8.1.2. Ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Redovisning av de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Ett kontinuerligt arbete genomförs inom myndigheten för att förbättra tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar. Målsättningen är att SHM:s verksamhet ska vara tillgänglig och angelägen för så många som möjligt.

Inom den publika verksamheten arbetar museerna på olika sätt för att tillhandahålla ett varierat utbud oberoende om en besökare har en funktionsnedsättning eller inte. Bland annat tillhandahålls ett brett utbud av audioguider som riktar sig till olika målgrupper med anpassningar av språk och innehåll. På några av museerna finns särskilda audioguider som är syntolkade och för de med hörselnedsättning har ett par museer guidesystem som kan kopplas upp direkt mot besökarens egen hörapparat. Museerna erbjuder även särskilda visningar eller så anpassas visningarna för personer eller verksamheter med särskilda behov, till exempel med syn- eller teckentolkande guider. Det gäller såväl för vuxen som barn- och skolgrupper. Livrustkammaren har under 2023

¹¹ Framtaget i samarbete med USC Shoah Foundation vid University of Southern California, USA.

öppnat vid särskilda dagar eller tider på dagen där grupper med särskilda behov kan utforska verksamheten i en lite tystare miljö och lugnare tempo.

För att stödja att alla utställningar som produceras inom SHM ska vara tillgängliga för alla, har en särskild riktlinje med checklistor fastställts under 2023. Arbete pågår med att även utveckla befintliga utställningar. Under 2023 har till exempel belysningen setts över i vagnhallen på Livrustkammaren och i utställningarna *Vikingarnas värld* och *Sveriges historia* på Historiska museet.

Fortfarande kvarstår att ett par av myndighetens museer har stora utmaningar gällande den fysiska tillgängligheten eftersom de är inrymda i kulturfastigheter som ursprungligen var privatbostäder. Det gäller särskilt Hallwylska museet och Skoklosters slott med sina många trappor. På Skoklosters slott saknar även de översta våningarna belysning, något som SHM för en dialog med Statens Fastighetsverk om att åtgärda.

Genom myndighetens olika digitala erbjudanden skapas möjligheter för en ökad tillgänglighet till myndighetens verksamhet utöver fysiska besök. Föreläsningar som digitalt publiceras textas och arbete pågår med att möjliggöra att allt rörligt material, som publiceras på SHM:s webbplatser och sociala medier, ska textas. Som ett led att öka tillgängligheten har samtliga anställda på Arkeologerna erbjudits en utbildning i att skriva lättläst svenska.

En större översyn av myndighetens samtliga webbplatser pågår sedan några år tillbaka. I samband med detta är ett av de viktigaste målen att öka tillgängligheten och tillgodose kraven i lagen (SFS 2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Detsamma gäller för det innehåll och utvecklingsarbete som genomförs för de sociala kanaler SHM nyttjar och för andra typer av publika gränssnitt vi tillhandahåller. För att kontrollera att önskat resultat uppnås genomförs löpande utvärderingar med hjälp av en extern part. Under 2023 har SHM låtit granska Skoklosters slotts nya webbplats och det publika sökgränssnittet *Sök i samlingarna*, där användaren kan ta del av de föremål som finns registrerade i myndighetens samlingsförvaltningsystem. För de kriterier där gränssnitten inte än höll tillräcklig nivå pågår ett utvecklingsarbete.

SHM bedömer att trots aktiva åtgärder och ett kontinuerligt förbättringsarbete för att vara tillgängliga för alla så finns stora utmaningar. Det gäller särskilt den fysiska tillgängligheten i myndighetens kulturfastigheter.

8.1.3. Besöksutveckling

| Redovisning av förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år.

Det totala antalet fysiska besök på myndighetens museer har minskat jämfört med föregående år. Anläggningsbesöken har minskat med 12 procent och verksamhetsbesöken med 28 procent. Att beakta är att entréavgift till alla museer – utom till Sveriges museum om Förintelsen och Tumba bruksmuseum – återinfördes 2023 samtidigt som konjunkturen försämrades.

Hallwylska museet, Livrustkammaren, Skoklosters slott och Historiska museet har tappat mellan 23–36 procent av sina verksamhetsbesök, medan Tumba bruksmuseum – som har fortsatt fri entré – går i motsatt riktning och har ökat båda typerna av besök med 33 procent. För Ekonomiska museet och Sveriges museum om Förintelsen är utvecklingen svår att kommentera då det förstnämnda är stängt på grund av uppbyggnad av nya basutställningar och det andra öppnade i juni 2023. Att Hallwylska museet står för den största minskningen beror på att museet under 2022

hade två mycket välbesökta utställningar; *Bögar. Mötesplatser i en förbjuden tid* och *Byggdrömmar*, familjeutställningen i Lego.

Om resultatet 2023 ställs mot besökstalen 2019, det vill säga före pandemin, ligger utfallet fortfarande betydligt lägre. Anläggningsbesöken är totalt 33 procent färre och verksamhetsbesöken närmare hälften så många (47 procent). Det är framför allt Livrustkammaren som har mer än halverat antal besök jämfört med 2019. Förklaringen är att museet då öppnade den nya basutställningen vilket ökade besöksiffrorna med närmare 60 procent. Ett museum avviker från att ha färre besökare 2023 än 2019 och det är Tumba bruksmuseum, vars utfall ligger på samma nivå gällande anläggningsbesöken och endast tio procent lägre avseende verksamhetsbesöken.

Det totala antalet besökare under 19 år visar en negativ utveckling. Denna grupp har minskat med 30 procent jämfört med föregående år och med 23 procent jämfört med 2019. Att nedgången varit så stor 2023 beror delvis på att Hallwylska museet hade en välbesökt satsning för målgruppen 2022. Det är som tidigare år Livrustkammaren och Historiska museet som tillsammans tar emot 77 procent av myndighetens besökande under 19 år.

Sett till *andelen* besökare som är under 19 år har myndigheten ett fortsatt mycket bra resultat. 2023 utgjorde gruppen 25 procent av samtliga verksamhetsbesök, vilket kan jämföras med 26 procent 2022, 23 procent 2021 och 18 procent för åren 2018–2020. Här är det Tumba bruksmuseum, Historiska museet och Livrustkammaren som 2023 har störst andel av sina besökare i den gruppen. För Ekonomiska museet utgör andelen hela 57 procent, vilket beror på att museet varit stängt och endast bedrivit begränsad programverksamhet – dels för vuxna, dels för skolor.

Av samtliga besökare under 19 år har 39 procent besökt museerna inom skolverksamheten. Detta kan jämföras med 23 procent under 2022 och 27 procent 2019.

Tabell 29.

Besöksstatistik totalt. 2023 års resultat är inte fullständigt jämförbart med föregående års utfall då Sveriges museum om Förintelsens utfall har tillkommit. Museet öppnade för fysiska besök från och med 2023-06-21, digitalt från och med 2022. För att se omfattningen av differensen, se tabell 32.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Anläggningsbesök	739 264	835 446	525 995	508 690	1 107 250	955 977
Verksamhetsbesök	424 088	586 051	313 250	243 264	794 172	646 693
varav besökare under 19 år	107 778	153 924	73 189	42 996	139 379	119 270
Digitala verksamhetsbesökare*	5 014	5 204	12 406	-	-	-
Besök i samlingarna*	332	197	134	94	203	258
Digitala besök i samlingarna (sessioner)*	83 638	-	-	-	-	-
Unika besökare i samlingarna (användare)	42 154	-	-	-	-	-
Besök på webbplatserna (sessioner)	1 253 898	1 103 359	1 401 443	1 129 885	1 650 184	1 561 369
Unika besökare på webben (användare)	836 068	777 053	1 041 889	848 489	1 301 887	1 245 440
Följare i sociala medier	325 460	294 540	266 278	228 308	162 522	121 867

*Nytt för 2023 är att även digitala verksamhetsbesökare, besök i samlingarna och digitala besök i samlingarna redovisas som en del av det totala antalet besök. Den första kategorin avser deltagare i digitala live-sända visningar och live-program samt förinspelade program som erbjuds vid enstaka tillfällen. Den andra kategorin avser de som besöker samlingarna vid specifika bokade besök. Den tredje kategorin avser tjänsten Sök i samlingarna. För den saknas jämförande utfall då sökgränssnittet lanserades publikt i slutet av 2022.

Utöver de som inräknas i anläggnings- och verksamhetsbesök finns ytterligare användare av SHM:s verksamhet. Bland annat de som omnämns som digitala verksamhetsbesökare i tabell 29, och som deltar i digitala live-visningar och live-program eller förinspelade visningar. Dessa aktiviteter introducerades som en konsekvens av pandemin och genomfördes 2023 i mindre omfattning då många av besökarna föredrar att ta del på plats. De digitala erbjudandena är fortsatt viktiga komplement, inte minst för intresserade på annan plats i landet eller för de som av olika anledningar inte har möjlighet att besöka museerna. Sett till antal skolgrupper, som väljer att besöka myndighetens museer eller ta del av dess digitala erbjudanden, så är antalet 2023 fler än 2022 och före pandemin. Även antalet deltagare i skolgrupperna är det högsta sedan myndigheten ombildades.

Utöver ovan redovisade digitala besök tillkommer de som har tagit del av museets samlingar, antingen vid särskilt bokade besök eller genom att besöka *Sök i samlingarna*, det digitala publika gränssnittet till myndighetens samlingsförvaltningssystem. Besöken till de fysiska samlingarna ökar och är 2023 fler än före pandemin. För de digitala besöken kan utfallet 2023 inte jämföras med tidigare år då tjänsten lanserades publikt i slutet av 2022. Till dessa drygt 83 600 digitala besök på den egna söktjänsten bör läggas de besök på andras plattformar som görs årligen, se tabell 17.

På museernas webbplatser har antal besök och unika besökare totalt ökat med 14 respektive åtta procent jämfört med 2022. Gentemot 2019 är utfallet fortfarande avsevärt lägre, 24 respektive 36 procent. Nedgången har sannolikt olika orsaker. Dels kravet att man måste acceptera cookies för att registreras i statistiken, dels att museernas webbplatser har omarbetats – vilket innebär att etablerade länkar bryts. Ytterligare en anledning är sannolikt att myndigheten haft större fokus på att publicera nytt innehåll på olika sociala kanaler än på webbplatserna. På plattformarna Facebook, Instagram och X (tidigare Twitter) har följaktligen antal följare totalt ökat med tio procent i jämförelse med föregående år och fördubblats jämfört med 2019. Den överlägset största tillväxten är på Instagram, vilket har varit en medveten och systematisk satsning. Livrustkammaren står för 61 procent av samtliga följare på museernas sociala medier.

I besöksundersökningarna, som genomförs regelbundet under året, följs bland annat könsfördelning och besökarnas nöjdhet upp, se tabell 30–31. Könsfördelningen på Historiska museet och Livrustkammaren är i princip oförändrad från föregående år. Andelen män som besökt Skoklosters slott har däremot ökat medan utvecklingen gått i motsatt riktning på Hallwylska museet. Den fluktuation som syns mellan olika år hänger i regel samman med vilka utställningar och programpunkter som erbjuds. Avseende besökarnas nöjdhet visar utfallet att mellan 90–98 procent varit nöjda eller mycket nöjda med sina besök.

Sammanfattningsvis visar resultatet att myndighetens besökare och användare är fortsatt nöjda med den verksamhet som erbjuds. Nedgången i antal anläggnings- och verksamhetsbesök jämfört med 2022 förutsågs beaktat konjunkturen i samhället, att nya besöksmönster utvecklats under och efter pandemin samt att entréavgifter återinfördes.

Tabell 30.

Besökarnas könsfördelning mellan män/kvinnor. Baseras på besöksundersökningarnas resultat. Åren 2021 och 2022 genomfördes en begränsad besöksundersökning för Ekonomiska museet som del av Historiska museets undersökning. Åren dessförinnan var museet stängt på grund av flytt och 2023 var museet stängt på grund av uppbyggnad av nya basutställningar. Tumba bruksmuseum genomför inga besöksundersökningar på grund av begränsade personalresurser.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Ekonomiska museet	-	53/45	53/46	-	-	-
Hallwylska museet	29/69	36/62	43/55	41/57	39/61	36/64
Historiska museet	49/48	49/48	49/51	53/47	47/52	49/50
Livrustkammaren	42/56	43/56	40/59	46/54	42/58	44/56
Skoklosters slott	37/61	30/67	32/68	34/64	42/58	44/55
Sveriges museum om Förintelsen	40/60	-	-	-	-	-
Tumba bruksmuseum	-	-	-	-	-	-

Tabell 31.

Besökarnas nöjdhet. Baseras på besöksundersökningarnas resultat av andel som angivit att de är nöjda eller mycket nöjda med sina besök. Se kommentar i tabell 30 avseende saknat utfall för Ekonomiska museet och Tumba bruksmuseum.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Ekonomiska museet	-	-	-	-	-	-
Hallwylska museet	97%	99%	99%	99%	98%	98%
Historiska museet	95%	95%	95%	95%	98%	98%
Livrustkammaren	98%	95%	97%	99%	95%	79%
Skoklosters slott	96%	95%	94%	97%	97%	96%
Sveriges museum om Förintelsen	90%	-	-	-	-	-
Tumba bruksmuseum	-	-	-	-	-	-

Tabell 32.

Besöksstatistik per museum. I antalet verksamhetsbesök för Historiska museets ingår även Ekonomiska museets besök då SHM har gjort antagandet att flertalet av besökarna tar del av båda museernas verksamhet vid ett besök. Antalet anläggnings- och verksamhetsbesök är detsamma för Livrustkammaren då museet inte har någon restaurang eller café utan endast bedriver museiverksamhet.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Ekonomiska museet (EKM)						
Anläggningsbesök	**164 671	**172 135	**109 041	0	0	0
Verksamhetsbesök	*1 693	*28 677	26 666	0	0	0
Besökare under 19 år	973	7 579	7 733	0	0	0
Digitala verksamhetsbesök****	1 570	1 977	3 178	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	70 402	57 835	29 847	108 653	141 437	155 376
Unika besökare på webben (användare)	59 400	46 268	21 255	87 811	115 249	126 048
Följare i sociala medier	4 967	4 714	4 132	3 711	3 145	3 070
Hallwylska museet (HWY)						
Anläggningsbesök	270 936	308 978	218 640	239 257	301 212	309 434
Verksamhetsbesök	58 387	91 686	35 173	27 992	88 613	95 444
Besökare under 19 år	9 546	18 229	3 924	3 602	11 881	12 002
Digitala verksamhetsbesök****	76	128	507	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	239 670	269 346	270 300	195 923	340 776	361 197
Unika besökare på webben (användare)	163 030	187 728	197 700	141 436	273 383	304 265
Följare i sociala medier	35 269	33 705	30 673	27 924	22 272	19 255

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Historiska museet (HST)						
Anläggningsbesök	**164 671	**172 135	**109 041	70 329	260 125	264 294
Verksamhetsbesök	121 047	157 073	88 513	58 227	221 105	224 652
Besökare under 19 år	35 122	53 923	27 085	12 286	55 939	59 083
Digitala verksamhetsbesök****	2 447	2 044	4 945	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	389 223	***418 290	784 912	***383 866	614 051	571 717
Unika besökare på webben (användare)	244 072	***292 359	588 918	***292 102	454 182	409 479
Följare i sociala medier	59 520	57 742	53 399	46 784	39 413	32 139
Livrustkammaren (LRK)						
Anläggningsbesök	187 081	258 702	123 681	120 284	425 608	268 061
Verksamhetsbesök	187 081	258 702	123 681	120 284	425 608	268 061
Besökare under 19 år	48 350	61 960	23 955	17 897	56 238	34 685
Digitala verksamhetsbesök****	682	784	2 347	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	332 750	215 989	169 845	291 896	351 005	265 222
Unika besökare på webben (användare)	225 606	149 528	123 516	215 221	292 041	229 889
Följare i sociala medier	197 629	174 847	158 191	132 184	82 494	54 180
Skoklosters slott (SKO)						
Anläggningsbesök	81 460	79 511	61 491	69 666	98 930	94 270
Verksamhetsbesök	28 736	39 807	30 478	31 275	43 868	42 552
Besökare under 19 år	5 370	8 265	6 414	6 937	8 530	8 397
Digitala verksamhetsbesök****	128	0	110	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	123 222	118 215	133 539	132 743	187 469	207 857
Unika besökare på webben (användare)	84 462	85 285	100 656	98 622	155 471	175 759
Följare i sociala medier	21 541	20 171	18 047	16 428	14 350	12 701
Sveriges museum om Förintelsen (SMF)						
Anläggningsbesök	13 760	-	-	-	-	-
Verksamhetsbesök	13 730	-	-	-	-	-
Besökare under 19 år	2 556	-	-	-	-	-
Digitala verksamhetsbesök****	86	-	-	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	73 288	9 660	-	-	-	-
Unika besökare på webben (användare)	42 780	6 353	-	-	-	-
Följare i sociala medier	3 714	1 090	-	-	-	-
Tumba bruksmuseum (TBM)						
Anläggningsbesök	21 356	16 120	13 142	9 154	21 375	19 918
Verksamhetsbesök	13 414	10 106	8 739	5 486	14 978	15 984
Besökare under 19 år	5 861	3 968	4 078	2 274	6 790	5 102
Digitala verksamhetsbesök****	25	271	1 319	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	25 343	14 024	13 000	16 804	15 446	-
Unika besökare på webben (användare)	16 718	9 532	9 844	13 297	11 561	-
Följare i sociala medier	2 811	2 271	1 836	1 277	848	522

*Ekonomiska museet stängde sin tillfälliga utställning i augusti 2022 och har därefter endast haft programverksamhet då arbete pågår med att bygga nya basutställningar.

**Ekonomiska museet och Historiska museet delar entré sedan 2021 och därmed även utfallet för anläggningsbesök.

***Se tilläggsupplysningar och noter. Sveriges museum om Förintelsen har sedan 2022-06-16 en webbplats med digitala publika erbjudanden och material på sociala medier men öppnade museet först den 2023-06-21.

****Nytt för 2023 är att digitala verksamhetsbesök redovisas i tabellen. Kategorin avser deltagare i digitala live-sända visningar och live-program samt förinspelade program som erbjuds vid enstaka tillfällen. Dessa ingår inte i antal anläggnings- och verksamhetsbesök.

8.1.4. Lokalkostnader

Specificering av myndighetens totala lokalkostnader för 2023 enligt följande; hyra – varav kostnadshyra, el och uppvärmning, reparationer och underhåll, övriga driftskostnader.

Återrapporteringskravet redovisas som not 5 under rubriken *9.6 Tilläggsupplysningar och noter*.

8.1.5. Avgiftsbelagd verksamhet

Redovisning av hur arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans i de avgiftsbelagda verksamheterna
Försäljning av varor och Arkeologisk uppdragsverksamhet fortskrider.

Resultatet 2023 för myndighetens museibutiker visar ett positivt utfall men på grund av en korrigerig av 2022 års resultat blir det samlade resultatet -479 tkr. Det var varulagervärdet som 2022 redovisades 602 tkr för högt på grund av ett inventeringsfel.

Museibutikerna som resultatområde har ett ackumulerat underskott som uppgår till 5,5 mnkr. Under 2023 har strategin för resultatområdet reviderats för att tydliggöra kopplingen till inriktningsplanen och bättre stödja arbetet med att uppfylla kravet på full kostnadstäckning. För att skapa en stabilare försäljning, trots färre besökare och den försämrade konjunkturen, kopplas inköp till aktuella utställningar och aktiviteter. Museivårdar genomgår kontinuerligt kompetensutvecklingsinsatser för att förbättra försäljningstekniken.

Arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans inom den arkeologiska uppdragsverksamheten bedrivs långsiktigt. Externa uppdrag prioriteras för att uppnå stabilitet i ekonomin och intern verksamhetsutveckling genomförs i mån av tid och ekonomiska resurser. En fortsatt god ordringång, tillsammans med genomförd verksamhetsutveckling under de senaste åren, har åter medfört ett positivt resultat 2023. Det ackumulerade underskottet på 53,6 mnkr som följde med när den arkeologiska uppdragsverksamheten överfördes till myndigheten 2015 har fram till och med 2023 minskat till 27,6 mnkr. Se vidare rubrik 2.2. *Analys och bedömning*.

SHM bedömer att utvecklingen med att åstadkomma ekonomisk balans inom de båda avgiftsbelagda verksamheterna fortskrider i positiv riktning. Båda verksamheterna visade ett positivt utfall 2023, även om det felaktiga varulagervärdet för museibutikerna 2022 medförde att det samlade resultatet för Försäljning av varor blev negativt.

8.1.6. Medverkans- och utställningsersättning

Mot bakgrund av gällande avtal mellan staten och berörda konstnärsorganisationer om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk (MU-avtalet) redovisning av utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet.

SHM har betalat ut ersättning till konstnärer i enlighet med MU-avtalet med totalt 61 tkr under 2023.

8.1.7. Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster

Redovisning av resultat av arbetet med digitisering av myndighetens samlingar och den digitala förmedlingen av verksamheten. Av redovisningen ska framgå: samlingarnas storlek, inklusive årets tillväxt, hur stort antal och andel av samlingarna som är digital, varav andelen som är digitalt tillgänglig till exempel i egna produktioner eller för vidareutnyttjande av andra aktörer. Vidare ska framgå kostnader för såväl digitisering som digital förmedling och hur stor del av resultatet som härrör från den medelsförstärkning för ändamålet som myndigheten har tilldelats.

SHM har sedan årsskiftet 2021/2022 medel för digitaliseringsarbete i form av extra anslagsmedel under två år från regeringen. Med hjälp av medelsförstärkningen har en infrastruktur byggts upp och ett antal nya medarbetare rekryterats. Arbetet kom i gång ordentligt under andra halvan av 2022 och har intensifierats 2023. Totalt har närmare 75 500 nya föremålsposter registrerats under året, vilket är en ökning av antalet poster med sex procent i jämförelse med 2022, se tabell 7. De extra anslagsmedlen har finansierat 66 procent av de nya föremålsposter som blivit tillgängliga 2023. Totalt har under två år drygt 56 500 poster genererats med hjälp av regeringens särskilda satsning.

Tabell 33.

Antal föremål/material i SHM:s samlingar som är digitaliserade. Hur omfattningen av samlingarna är framräknad, se rubrik 9.6. *Tilläggsupplysningar och noter*. Tre av samlingarna är av en annan karaktär än övriga och ingår inte i summan för antal föremål/material. Dessa har markerats med parentes () i tabellen. Se även tabell 7. Att antal möjliga digitala poster i regel är lägre än antal föremål/material i samlingarna beror på att en post kan innehålla ett eller flera föremål/arkivhandlingar/osteologiskt material.

SHM:s samlingar							
	Antal föremål/ material	*Tillväxt 2023	Totalt antal möjliga poster 2023	Totalt antal poster 2023	Förändring från 2022	Antal finansierade med särskilda anslagsmedel 2023	Antal tillgängliga för vidare- utnyttjande 2023
Kungliga myntkabinettet	650 000	1 183	650 000	106 195	38 413	32 829	106 108
Hallwylska museet, föremålssamling*	50 000	-	20 000	15 490	-118	-	15 605
Hallwylska museet, arkiv (grupp LXIV)*	(*8 271)	-	(okänt)	16 608	3 268	-	16 491
Historiska museet, föremålssamling	10 000 000	12 874	2 500 000	873 835	24 109	14 034	871 684
Historiska museet, osteologisk samling	(111 ton)	-	(okänt)	316 423	6 484	-	316 420
Livrustkammaren	34 200	4	34 200	34 197	4	-	33 845
Skoklosters slott, föremålssamling	20 000	2	20 000	15 467	2	-	15 459
Skoklosters slott, boksamling	30 000	1	30 000	19 168	140	-	19 167
Sveriges museum om Förintelsen, föremålssamling**	112	112	295	***295	295	-	295
Sveriges museum om Förintelsen, arkivsamling	(3)	(3)	(okänt)	275	275	-	-
Tumba bruksmuseum	30 000	-	30 000	7 536	2 597	2 597	7 536
Totalt	10 814 312	14 176	3 284 495	1 405 489	75 469	49 460	1 402 610

*Tillväxten inom ramen för KML-ärenden kan endast delas upp mellan Kungliga myntkabinettets respektive Historiska museets samling, inte särskiljas mellan föremål och osteologiskt material innan en fullständig accession är gjord.

** Se kommentar under tabell 7.

*** Antalet digitala poster är fler än totalt antal förvärvade föremål. Detta då pågående förvärv digitalt registreras som en del av förvärvsprocessen. Som förvärvade föremål räknas endast de föremål som ingår i ärenden där hela förvärvsprocessen är genomförd och ärendet lagts ad acta.

**** SMF:s arkivsamling – första förvärven genomfördes under 2023. I tabellen anges exakt antal poster, antalet kommer att öka årligen i takt med att samlingen växer.

Tabell 34.

Andel av SHM:s samlingar som är digitaliserade. Tre av samlingarna är av en annan karaktär än övriga och ingår inte i summan för antal föremål/material eller i andelen digitaliserade poster. Se även kommentar vid tabell 7.

SHM:s samlingar							
	Totalt antal möjliga poster 2023	Totalt andel poster 2023	Totalt andel poster 2022	Totalt andel poster 2021	Förändring från 2022	Andel finansierade med särskilda anslagsmedel 2023	Andel tillgängliga för vidareutnyttjande 2023
Kungliga myntkabinettet	650 000	16%	10%	9%	57%	85%	100%
Hallwylska museet, föremålssamling*	20 000	77%	78%	78%	-1%	-	100%
Hallwylska museet, arkiv (grupp LXIV)*	okänt	-	-	-	24%	-	99%
Historiska museet, föremålssamling	2 500 000	35%	34%	33%	3%	58%	100%
Historiska museet, osteologisk samling	okänt	-	-	-	2%	-	100%
Livrustkammaren	34 200	100%	100%	100%	0%	-	99%
Skoklosters slott, föremålssamling	20 000	77%	77%	77%	0%	-	100%
Skoklosters slott, boksamling	30 000	64%	63%	63%	1%	-	100%
Sveriges museum om Förintelsen, föremålssamling**	295	-	-	-	-	-	100%
Sveriges museum om Förintelsen, arkivsamling	okänt	-	-	-	-	-	-
Tumba bruksmuseum	30 000	25%	16%	11%	52%	100%	100%
Totalt	3 284 495	33%	31%	*29%	6%	66%	100%

*Det procentuella utfallet för 2021 var fel avrundat och har justerats i årsredovisning för 2023.

Fokus i arbetet har fortsatt legat på de av myndighetens samlingar där digitaliseringsgraden hittills varit låg, och för de delar som är särskilt intressanta för forskning eller där det funnits särskilda informationssäkerhetsskäl. För de samlingar där andelen kan anges är den totala andelen poster av det totalt uppskattade 33 procent, vilket är en ökning med två procentenheter i jämförelse med föregående år, se tabell 34.

I arbetet med att digitalisera samlingarna ingår registrering av information om föremålet och dess placering samt märkning för att underlätta identifikation och framtida hantering. Merparten av föremålen fotograferas och metadata samt licens för de digitala bildfilerna registreras. Så fort ett föremål har registrerats i SHM:s samlingsförvaltningssystem finns informationen och eventuella bilder tillgängliga¹² via myndighetens sökgränssnitt *Sök i samlingarna* för fri nedladdning och vidareanvändning under fria licenser. Under 2023 har antalet sökbara mediaposter ökat med 21 procent jämfört med föregående år och uppgår till mer än 700 000 poster, se tabell 17.

Digitaliseringsverksamheten och den digitala förmedlingen skär genom många av SHM:s verksamheter och är till stor del integrerade med varandra. Det innebär svårigheter att bryta ut dessa kostnader och redovisa enligt uppdraget. Denna typ av verksamhet kräver dessutom en utbyggd digital infrastruktur med nätverk, servrar, datorer, olika typer av utrustning, support och en kontinuerlig utveckling samt underhåll. Var gränsdragningen ska gå av vilka kostnader som är hänförliga mot vilken del av verksamheten är inte möjligt att urskilja utan ett mycket omfattande analysarbete. SHM redovisar därför i förenklad form de kostnader som är direkt hänförliga till digitaliseringsarbetet och arbetet med att tillgängliggöra posterna samt den systemförvaltning som hör till. Kostnaderna är uppdelade på de olika finansieringsformerna. Utöver redovisade kostnader

¹² Poster med information som kan innehålla känsliga personuppgifter eller bryta mot upphovsrätt publiceras inte.

i tabell 35 och tabell 36 tillkommer OH-kostnader, vilket innebär att samtliga tilldelade extramedel för satsningen har förbrukats.

Sammanfattningsvis bedömer SHM att det arbete som har möjliggjorts med hjälp av regeringens extra tilldelade medel har varit mycket värdefullt och har resulterat i att drygt 56 500 poster genererats under de två senaste åren. Genom satsningar även inom ordinarie anslagsmedel och med hjälp av externa medel har totalt 125 851 nya föremålsposter genererats under åren 2022–2023. Jämför man detta utfall med totalt möjliga digitala poster motsvarar det 94 procent av myndighetens samlingar, bortsett från Historiska museets och Kungliga myntkabinettets som är de mest omfattande, se tabell 34.

Tabell 35.

Övergripande kostnadsfördelning 2023.

2023	Anslagsmedel	Extra anslagsmedel	Extern finansiering	Summa
Personalkostnader	4 481 705	3 465 797	832 577	8 780 079
för digitalisering	1 790 869	1 731 715	170 741	3 693 326
för förmedling (Sök i samlingarna)	1 244 614	1 734 081	282 705	3 261 400
för systemförvaltning	1 446 222	-	379 131	1 825 353
Köp av varor	57 663	91 830	-	149 493
Köp av tjänster	632 219	242 351	226 210	1 100 780
för digitalisering	5 125	242 351	-	247 476
för utveckling samlingsförvaltningssystemet	49 960	-	49 960	99 920
för utveckling förmedling (Sök i samlingarna)	577 134	-	176 250	753 384
System- och licenskostnader	1 078 586	-	-	1 078 586
Summa 2023	6 250 174	3 799 977	1 058 787	11 108 938

Tabell 36.

Övergripande kostnadsfördelning perioden 2022–2023.

2022–2023	Anslagsmedel	Extra anslagsmedel	Extern finansiering	Summa
Personalkostnader	8 124 322	4 147 913	1 603 880	13 876 115
för digitalisering	3 947 525	2 413 831	560 656	6 922 012
för förmedling (Sök i samlingarna)	2 064 866	1 734 081	282 705	4 081 652
för systemförvaltning	2 111 931	0	760 520	2 872 451
Köp av varor	97 494	150 156	20 692	268 342
Köp av tjänster	1 127 564	242 351	326 210	1 696 125
för digitalisering	5 125	242 351	0	247 476
för utveckling samlingsförvaltningssystemet	102 080	0	98 960	201 040
för utveckling förmedling (Sök i samlingarna)	1 020 359	0	227 250	1 247 609
System- och licenskostnader	1 959 172	0	0	1 959 172
Summa 2022–2023	11 308 553	4 540 418	1 950 782	17 799 754

8.2. Särskilda regeringsuppdrag

8.2.1. Nya målgrupper

SHM ska med utgångspunkt i 7 § museilagen (2017:263) redovisa utvecklingen av sitt arbete med att utvidga sina målgrupper och nå nya besökare sedan lagen trädde i kraft. Myndigheten ska vidare redovisa vilka effekter detta arbete har resulterat i. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) vid två tillfällen, senast den 22 februari 2024 och senast den 22 februari 2025.

SHM har redovisat uppdraget till regeringen i en separat skrivelse (SHM dnr 151-70-2024).

8.2.2. Praktik för nyanlända och personer med funktionsnedsättning

SHM ska fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2021–2023 (Fi2020/04960) och redovisa uppdraget till Statskontoret senast den 1 april 2023 och 15 februari 2024. Statens historiska museer ska även fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2021–2023 (A2020/02583) och redovisa uppdraget till Statskontoret senast den 1 april 2023 och 15 februari 2024.

SHM har redovisat uppdragen till Statskontoret (SHM dnr 210-1284-2020 respektive dnr 210-1266-2020).

8.2.3. Vidta energibesparingsåtgärder

SHM ska vidta möjliga och lämpliga energibesparande åtgärder (Fi2022/02571) samt månadsvis redovisa till Energimyndigheten mängden köpt el föregående månad i kWh för lokaler belägna i Sverige. Första redovisningen ska ske i oktober och den sista i april 2023.

SHM har redovisat uppdragen till Energimyndigheten (SHM dnr 151-798-2022).

9. FINANSIELL REDOVISNING

9.1. Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2023	2022	2021	2020
Låneram i Riksgäldskontoret				
– beviljad	65 000	65 000	65 000	55 000
– utnyttjad	61 058	48 386	50 078	52 392
Räntekonto hos Riksgäldskontoret				
– beviljad kontokredit	90 000	100 000	100 000	94 530
– maximalt utnyttjad kontokredit	13 210	17 721	43 629	83 485
– ränteintäkter	319	0	0	5
– räntekostnader	1 825	388	0	0
Avgiftsintäkter				
– budget, enligt regleringsbrev	161 900	137 630	141 516	140 437
– utfall	197 151	156 427	138 411	165 659
Anslag				
– beviljad anslagskredit	6 141	6 151	5 050	5 133
– utnyttjad anslagskredit	0	0	0	1 970
– anslagssparande	5 777	14 525	3 271	0
Kapitalförändring				
Balanserad kapitalförändring tidigare år	-33 293	-37 884	-39 551	-49 253
Årets kapitalförändring	5 219	4 591	1 667	9 702
Summa	-28 074	-33 293	-37 884	-39 551
Personal				
Antal årsarbetskrafter	316	275	260	260
Medelantal anställda	406	346	313	318
Driftskostnad per årsarbetskraft	1 337	1 305	1 217	1 250

9.2. Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)

	Not	2023	2022
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Intäkter av anslag		213 463	193 801
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	197 151	156 427
Intäkter av bidrag	2	16 746	13 290
Finansiella intäkter	3	341	-11
Summa		427 701	363 507
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Kostnader för personal	4	-240 930	-208 104
Kostnader för lokaler	5	-62 717	-53 476
Övriga driftskostnader	6	-105 248	-86 407
Finansiella kostnader	7	-2 147	-648
Avskrivningar		-11 440	-10 281
Summa		-422 482	-358 916
VERKSAMHETENS UTFALL		5 219	4 591
TRANSFERERINGAR			
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	8	388	0
Lämnade bidrag		-388	0
Summa		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	9	5 219	4 591

9.3. Balansräkning

Balansräkning (tkr)

	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	10		
Balanserade utgifter för utveckling		2 763	270
Rättigheter och andra immateriella tillgångar		3 496	3 873
		6 259	4 143
Materiella anläggningstillgångar	11		
Förbättringsutgifter annans fastighet		1 432	1 849
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		70 176	62 200
Pågående nyanläggningar		13 329	5 402
		84 937	69 451
Varulager m.m.			
Varulager och förråd		2 631	3 013
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		18 075	12 484
Fordringar hos andra myndigheter		12 811	11 896
Övriga kortfristiga fordringar	12	45	66
		30 931	24 446
Periodavgränsningsposter	13		
Förutbetalda kostnader		17 613	12 919
Upplupna bidragsintäkter		3 582	204
Övriga upplupna intäkter		16 371	23 149
		37 566	36 272
Avräkning med statsverket	14		
Avräkning med statsverket		-5 748	-14 485
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		15 005	75
Kassa och bank		346	54
		15 351	129
SUMMA TILLGÅNGAR		171 927	122 969

Balansräkning (tkr)			
	Not	2023-12-31	2022-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	15		
Statskapital		1 765	1 765
Donationskapital		9 189	5 196
Balanserad kapitalförändring		-33 293	-37 884
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	9	5 219	4 591
		-17 120	-26 332
Avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	16	880	979
Övriga avsättningar	17	2 609	2 299
		3 489	3 278
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	18	61 058	48 386
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	19	0	0
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		14 215	9 924
Leverantörsskulder		29 488	12 734
Övriga kortfristiga skulder	20	3 291	3 272
		108 052	74 316
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	21	14 630	12 317
Oförbrukade bidrag		23 021	20 251
Övriga förutbetalda intäkter		39 855	39 138
		77 506	71 706
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		171 927	122 969
Ansvarsförbindelser			
Statliga garantier för lån och krediter		Inga	Inga
Övriga ansvarsförbindelser	22	26 814	17 615

9.4. Anslagsredovisning

Anslagsredovisning (tkr)*

UO 17:8:1 ap.1 - Statens historiska museer, förvaltningskostnader (ramanslag)

Ingående överföringsbelopp ¹	Årets tilldelning enligt regleringsbrev ²	Omdisponerat anslagsbelopp	Totalt disponibelt belopp	Utgifter ³	Utgående överföringsbelopp
14 525	204 726	0	219 251	-213 474	5 777

* Tabellen uppställd enligt rapport Anslagsredovisning i Hermes.

¹ Beslut enligt regleringsbrev: All anslagsbehållning får disponeras; beviljad anslagskredit 6 141 tkr.

² Beslut enligt regleringsbrev: Av anslagsposten ska minst 3 000 tkr användas för en satsning på förvaltning, spridning av och utbildning om den svenskspråkiga versionen av installationen *Dimensions in Testimony* för skolor och museer i hela landet, som pågår under perioden 2022–2024. Under 2023 har 2 659 tkr använts för ändamålet. Utöver dessa har 1 260 tkr använts till investering.

³ Av avräknade utgifter är 10 tkr hänförliga till årets förändring av semesterlöneskuld intjänad t.o.m. 2008, enligt undantagsregeln i anslagsförordningen § 16 (1996:1189).

9.5. Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgifter tas ut med stöd av instruktion (2014:1079) och bemyndigande i regleringsbrev. Intäkterna disponeras av SHM.

Verksamhet med full kostnadstäckning (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m 2021	+/- 2022	Budget enligt regleringsbrev				Utfall			
			Int. 2023	Kost. 2023	+/- 2023	Ack. +/- utgående 2023	Int. 2023 ¹	Kost. 2023	+/- 2023	Ack. +/- utgående 2023
Försäljning av varor	-6 672	1 598	4 000	-3 000	1 000	-4 672	3 842	-4 321	-479	-5 553
Arkeologisk uppdragsverksamhet	-36 340	2 993	127 000	-126 000	1 000	-34 340	156 094	-150 396	5 698	-27 649
Summa	-43 012	4 591	131 000	-129 000	2 000	-39 012	159 936	-154 717	5 219	-33 202

Övrig avgiftsbelagd verksamhet

Entréer och visningar	-	-	29 600	-	29 600	29 600	29 232	-	29 232	29 232
Övrigt	-	-	1 300	-	1 300	1 300	8 283	-	8 283	8 283
Summa	-	-	30 900	-	30 900	30 900	37 515	-	37 515	37 515

¹ För arkeologisk uppdragsverksamhet ingår tjänsteexport (2 841 tkr), bidrag (140 tkr) samt finansiella intäkter (159 tkr).

Resultatområde butik

Resultatområdet har sedan många år ett upparbetat underskott. För att uppfylla det finansiella villkoret full kostnadstäckning pågår ett arbete med att effektivisera och utveckla verksamheten. SHM arbetar målmedvetet med att hålla nere kostnaderna, utveckla medarbetarna i försäljning och marknadsföring samt koppla inköp till aktuella utställningar och aktiviteter för att skapa en stabilare försäljning. Under 2022 redovisades varulagervärdet 602 tkr för högt på grund av ett inventeringsfel, vilket gjorde att resultaten blev bättre än det skulle vara. Det har korrigerats 2023 och medfört att resultatet för resultatområdet är negativt.

Resultatområde uppdragsverksamhet

Den arkeologiska verksamheten är till största delen beroende av länsstyrelsernas beslut av tilldelade uppdrag. Därmed är budget och prognoser för verksamhetens intäkter och kostnader helt marknadsberoende och svårbedömda även på kort sikt.

När den arkeologiska uppdragsverksamheten överfördes till SHM 2015 medföljde ett betydande ackumulerat underskott om 53,6 mnkr. Inom Arkeologerna pågår ett utvecklingsarbete för att uppnå en ekonomi som på längre sikt är i balans.

9.6. Tilläggsupplysningar och noter

1. Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning, enligt FÅB 2 kap. § 4

Beloppsgränsen för direktupphandling i 19 a kap. lag (2016:1145) om offentlig upphandling, har överskridits i samband med anskaffningar från fyra leverantörer. Värdet av direktupphandlingarna uppgår till 6 777 tkr och har avsett utveckling/underhåll av arkeologiskt dokumentationssystem, annons- och kampanjtjänster, konsulttjänster inom arkeologi samt fastighetservice.

2. Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Maskinella avrundningar kan ge smärre differenser jämfört med manuella summeringar.

Brytdag

Anslagsavräkning sker kostnadsmissigt. Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts t.o.m. 2024-01-05. Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr exklusive moms.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag eller där fordrings- eller skuldbeloppet ej är känt vid brytdagen, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas för enstaka händelser enligt balansdagens kurs.

Värdering av tillgångar – lager

Varulagret består av souvenirer och böcker, som är till försäljning i museibutikerna, och har värderats till anskaffningsvärdet.

Värdering av anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anskaffningar med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp (26 750 kr) har redovisats som anläggningstillgång. Vidare har förbättringsutgifter på annans fastighet av väsentliga belopp (minst 100 tkr) redovisats som anläggningstillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning. SHM tillämpar vanligtvis nedanstående avskrivningstider men gör en bedömning av varje anläggningstillgångs ekonomiska livslängd vid inköpstillfället. Avskrivningstiderna kan därför avvika från tabellen nedan.

Anskaffningar	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar – rättigheter och immateriella tillgångar	3–5 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Förbättringsutgifter på annans fastighet	5–10 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Datorer och kringutrustning	3 år
Installationer, kontorsmaskiner, utställningar och övriga inventarier	3–20 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Konst och kulturtillgångar	Obegränsad ekonomisk livslängd

3. Övriga upplysningar

Stiftelser förvaltade av myndigheten

SHM förvaltar stiftelsen Fritz och Birgitta Åbergs fond. Tillgångarnas marknadsvärde uppgår till cirka 1,2 mnkr. Ingen utdelning har skett under 2023. Myndigheten förvaltar även Stiftelsen Hallwylska museet där tillgångarnas marknadsvärde uppgår till cirka 33,5 mnkr. 850 tkr har utdelats under 2023.

Hyresförhandling

Under 2022 pågick en förhandling med hyresgäst om hyreskontraktets längd och omfattning. Hyresförhandlingen fortgick under 2023 då parterna kom överens om ett nytt hyresavtal giltigt fram till 2027-02-28.

4. Resultatredovisningen

Redovisning av intäkter och kostnader per prestation

Årsredovisningens indelning har varit densamma sedan 2018. Kostnaderna för respektive resultat-område utgörs av totala kostnader, det vill säga både direkta och indirekta kostnader. Fördelningen av indirekta kostnader per resultatområde har skett med stöd av dels utnyttjad lokalyta (då det gäller lokalkostnader) dels direkta personalkostnader (då det gäller OH-kostnader).

Kvalitetsindikatorer

Arkeologisk uppdragsarkeologi

Arkeologerna ska leverera enligt överenskomna avtal.

Utveckla och förvalta samlingarna

Minst 100 accessioner, mottagna enligt beslut av Riksantikvarieämbetet (2 kap §17 KML), ska vara slutförda i enlighet med SHM:s riktlinjer för accessioner.

Spårbarheten i samlingarna via stickprovskontroller ska vara minst 95 procent med utgångspunkt i de riktlinjer som finns beslutade på myndigheten.

Minst 75 procent av den totala magasinsytan ska ha ändamålsenligt klimat och uppnå de krav som ställs i fråga om brandskydd, säkerhet, driftssäkerhet och tillgänglighet. Med magasinsyta avses utrymmen som är specifika magasinsutrymmen.

Kunskapsuppbyggnad

Minst 75 procent av egna FoU-projekt ska vara externfinansierade och ha erhållit finansiering i konkurrens med andra.

Publik verksamhet

Besöksundersökningarna ska visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Redovisning av tillväxten i samlingarna

Tillväxt i samlingarna – endast de gåvor och inköp som beslutats förvärfvas och vars ärenden har avslutats under året medtages i statistiken. För det material som tillförs samlingarna inom ramen för KML-ärenden, anges det antal föremål som har fyndöverförts till SHM efter beslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). Dessa föremål kan i detta skede endast delas upp mellan Historiska museets samling och Kungliga myntkabinettets samling, inte mellan Historiska museets föremåls- eller osteologiska samling.

Accession – förvärv av museiföremål till samlingarna genom inköp, gåva eller fyndöverföring enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). En accession innebär flera steg. Vid beslut om förvärv registreras föremålet/föremålen, eller gällande KML-ärenden fyndlistor. Därefter sker en utförlig registrering av materialet.

Föremålspost – en föremålspost kan omfatta ett eller flera föremål.

Kvarstående eftersläpning i accessionen (tabell 6) – antalet pågående accessionsärenden i diariet är inte identiskt med antalet kvarstående accessionsärenden. Anledningen är att SHM före 2015 gav varje fornlämning ett inventarienummer som därmed blev ett eget accessionsärende. I praktiken innebär det att ett fyndöverföringsbeslut, som utgör ett ärende i diariet, kunde delas upp i flera accessionsärenden beroende på hur många fornlämningar som omfattades.

Framräknande av samlingarnas omfattning (tabell 7, tabell 33–34) – omfattningen bygger på en uppskattning utom för Livrustkammarens samlingar där antalet föremål är kvalitetssäkrat. Antalet föremål i Historiska museets samling baseras på en gedigen analys som genomfördes 2007 och för övriga samlingar bygger antalet på en uppgift som av tradition har uppgetts.

Redovisning av besökare inom den publika verksamheten**Redovisning av besök och besökare på webbplatser samt antal följare i sociala medier**

(tabell 29–32) – statistik för webbplatserna tas ut med hjälp av Google Analytics. Unika besökare på webbplatsen avser *Användare* i deras rapporter och besök på webbplatsen avser antal *Sessioner*. Antal följare i sociala medier baseras på antal följare på Facebook, Instagram och X (tidigare Twitter).

Digitala aktiviteter inom programverksamheten – omfattar digitala live-sända visningar och live-program samt förinspelade program som erbjuds vid enstaka tillfällen. Inspelade aktiviteter som visas öppet på webben är inte medräknade i tabellerna.

Fördelning av besökare mellan män och kvinnor – beräknas via besöksundersökningar som museerna genomför på egen hand. Historiska museet och Livrustkammaren genomför besöksundersökningar med hjälp av verktyget Visitor360. Vid Tumba bruksmuseum genomförs inte besöksundersökningar på grund av begränsade personalresurser.

Nöjdhet med besöket – beräknas via besöksundersökningar som museerna genomför på egen hand. Historiska museet och Livrustkammaren genomför besöksundersökningar med hjälp av verktyget Visitor360. Vid Tumba bruksmuseum genomförs inte besöksundersökningar på grund av begränsade personalresurser.

Antal obokade skolgrupper – avser skolgrupp som besöker museet på egen hand. Denna typ av grupper besöker mycket sällan Skoklosters slott och Tumba bruksmuseum.

Redovisning av datafångst per museum

Ekonomiska museet

Anläggningsbesök – Ekonomiska museet delar sedan 2021 entré med Historiska museet varför antal anläggningsbesök inte kan särskiljas mellan de båda museerna. En besöksräknande kamera registrerar samtliga besök på museerna, museibutiken och i restaurangen samt vid andra arrangemang övrig tid. Registrerade besök ligger till grund för en beräkning baserad på stickprov som genomförts tidigare år för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Metoden är avstämd med Myndigheten för kulturanalys. **Verksamhetsbesök** – omfattar samtliga personer som besökt Ekonomiska museets visningar och program. Vuxna och besökare under 19 år registreras manuellt i kassa- respektive bokningssystemet samt om de deltar i visning eller program.

Hallwylska museet

Anläggningsbesök – en besöksräknande kamera registrerar samtliga personer som besöker museet, museibutiken och gården med restaurang under sommarhalvåret och julbordsperioden, samt vid andra arrangemang övrig tid. Medarbetare räknas bort från totalsumman enligt en schablon. Stickprov görs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. **Verksamhetsbesök** – omfattar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Vuxna och besökare under 19 år registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Historiska museet

Anläggningsbesök – Historiska museet delar sedan 2021 entré med Ekonomiska museet varför antal anläggningsbesök inte kan särskiljas mellan de båda museerna. En besöksräknande kamera registrerar samtliga besök på museerna, museibutiken och i restaurangen samt vid andra arrangemang övrig tid. Registrerade besök ligger till grund för en beräkning baserad på stickprov som genomförts tidigare år för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Metoden är avstämd med Myndigheten för kulturanalys. **Verksamhetsbesök** – omfattar samtliga personer som besöker museets utställningar eller deltar i visningar och program. Vuxna och besökare under 19 år registreras manuellt i kassa- respektive bokningssystemet samt om de deltar i visning eller program.

Livrustkammaren

Anläggningsbesök och **verksamhetsbesök** – en besöksräknande 3D-sensor registrerar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Medarbetare räknas bort från totalsumman enligt en schablon. Stickprov görs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Vuxna och besökare under 19 år registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Skoklosters slott

Anläggningsbesök – besöksräknande kameror registrerar samtliga besökare i slottsparken. Verksamhetsbesöken ingår i anläggningsbesöken. *Verksamhetsbesök* – omfattar samtliga personer som besöker slottet och museibutiken. Vuxna och besökare under 19 år registreras manuellt i kassa- respektive bokningssystemet samt om de deltar i visning eller program.

Sveriges museum om Förintelsen

Anläggningsbesök och *verksamhetsbesök* – omfattar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Vuxna och besökare under 19 år registreras manuellt i kassa- respektive bokningssystemet samt om de deltar i visning eller program.

Tumba bruksmuseum

Anläggningsbesök – samtliga besök till museet, museibutiken, kaféet och restaurangen samt vid konferenser registreras manuellt med en handräknare och summeras i en Excel-fil. *Verksamhetsbesök* – omfattar samtliga besök på museet, museibutiken och vid konferenser eftersom möteslokalerna är museets utställningslokaler. Vuxna registreras manuellt i en Excel-fil och om de deltar i visning eller program. *Besökare under 19 år* – beräknas under allmänna öppettider med hjälp av en schablon. Till beräkningen läggs deltagare i skolbesök från förskola till och med gymnasiet. Besökare under 19 år registreras manuellt samt om de deltar i visning eller program.

5. Uppgifter om ledande befattningshavare enligt 7 kap. 2§ Förordning om årsredovisning och budgetunderlag – utbetalda ersättningar

Ledning	(tkr)	Uppdrag
Magnus Hagberg	1 351	Ordförande, Stiftelsen Åjtte, svenskt fjäll- och samemuseum
varav förmåner	20	

Insynsråd	(tkr)	Uppdrag
Anders Persson	11,2	Ledamot, Högskolan Dalarnas utbildnings- och forskningsnämnd
Anders Högberg	5,7	Ledamot, Riksantikvarieämbetets forskningsråd
Ingrid Johansson Lind	12	Ledamot, Styrelsen för Högskolan i Gävle
Seher Yilmaz	0	Inga
Natalie Verständig Axelius	1,9	Inga

6. Noter

Belopp redovisas i tkr där ej annat anges.

Not 1. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2023	2022
Entréavgifter, visningar och pedagogisk verksamhet	29 232	6 574
Stöd till regionala och lokala museer	220	220
Arkeologisk uppdragsverksamhet	152 953	136 318
Försäljning av varor	3 842	4 543
Avgifter enligt § 4 avgiftsförordningen	5 851	5 943
Tjänsteexport	2 841	1 141
Sponsormedel enligt 6 kap. § 1, kapitalförsörjningsförordningen	732	487
Övriga ersättningar	1 480	1 200
Summa	197 151	156 427

Samtliga avgifter tas ut med stöd av bemyndigande i instruktion och regleringsbrev, förutom avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen. Avgifter enligt § 4 avgiftsförordningen avser huvudsakligen avgifter för uthyrning av lokaler (3 771 tkr) samt ersättningar avseende resurssamordning (613 tkr) med Riksantikvarieämbetet i kvarteret Krubban. Icke-statliga medel enligt 6 kap. § 1, kapitalförsörjningsförordningen består i sin helhet av sponsormedel.

Not 2. Intäkter av bidrag

	2023	2022
Statliga	6 474	5 808
Mellanstatliga	1 430	380
Utomstatliga	8 841	7 102
Summa	16 746	13 290

Bidragsintäkterna är huvudsakligen hänförliga till stiftelsemedel till Tumba bruksmuseum (3 mnkr) och stiftelsemedel till Livrustkammaren (4,2 mnkr) samt FoU-verksamheten (7,1 mnkr).

Not 3. Finansiella intäkter

	2023	2022
Ränteintäkter från Riksgäldskontoret	319	2
Övriga finansiella intäkter	22	-13
Summa	341	-11

Övriga finansiella intäkter utgörs i huvudsak av valutakursvinster och ränteintäkter på kundfordringar.

Not 4. Kostnader för personal

	2023	2022
Löner, exklusive sociala avgifter	-158 372	-136 728
varav arvoden till ej anställd personal	-584	-271
Sociala avgifter	-77 343	-66 850
Övriga kostnader för personal	-5 215	-4 527
Summa	-240 930	-208 104

Av de totala personalkostnaderna är 93,5 mnkr hänförliga till Arkeologerna.

Not 5. Lokalkostnader

	2023	2022
Lokalhyror	-52 624	-44 896
Varav kostnadshyra	-16 336	-15 400
El och uppvärmning	-4 373	-3 717
Reparationer och underhåll	-681	-197
Övriga lokalkostnader	-5 039	-4 666
Summa	-62 717	-53 476

Lokalkostnader fördelat per hyresvärd	Lokalhyror	El och uppvärmning	Reparation och underhåll	Övriga lokalkostnader
Statens fastighetsverk	-28 828	-2 635	-11	-35
Riksantikvarieämbetet, Svensk museitjänst	-10 139	0	-14	-65
Bonnierhuset AB	-5 175	-152	0	-88
Fastighets AB Väderholmen (Hägersten)	-1 911	0	0	0
MMJ fastigheter 17:5 AB (Uppsala)	-930	-238	0	-3
AB Platzer fastigheter (Möndal)	-1 622	-126	0	-104
Genova AB (Lund)	-2 329	0	-11	0
Corem Ström AB (Linköping)	-1 424	-248	0	-12
Övriga leverantörer	-265	-974	-645	-4 731
	-52 624	-4 373	-681	-5 039

Övriga kostnader utgörs i huvudsak lokalvård (2,2 mnkr) samt hyra av bodar (1,7 mnkr) där kostnaderna inte kan kopplas till en specifik hyresvärd. Utöver ovanstående redovisade kostnader tillkommer avskrivningar i form av förbättringsutgifter på annans fastighet (814 tkr).

Not 6. Övriga driftskostnader

	2023	2022
Resor och logi	-7 612	-6 712
Varor och varutransporter	-13 428	-9 748
Konsult-, data- och övriga tjänster	-62 270	-53 703
Bevakningstjänster	-15 482	-12 403
Övrigt	-6 456	-3 841
Summa	-105 248	-86 407

Av övriga driftskostnader är 40,1 mnkr hänförliga till Arkeologerna och 2,5 mnkr till butikerna. Arkeologernas driftskostnader har ökat med 4,8 mnkr jämfört med föregående år vilket förklaras av ökad uppdragsvolym under 2023. Öppnandet av Sveriges museum om Förintelsen har medfört bland annat ökade annonskostnader och ökade inköp av förbrukningsinventarier.

Not 7. Finansiella kostnader

	2023	2022
Räntekostnader lån i Riksgäldskontoret	-1 837	-406
Övriga finansiella kostnader	-310	-241
Summa	-2 147	-648

Övriga finansiella kostnader utgörs av realiserade kursförluster, avgifter för biljetthantering samt dröjsmålsräntekostnader för leverantörsfakturor. Den kraftiga ökningen av räntekostnader för lån beror på det rådande ränteläget.

Not 8. Lämnade bidrag

	2023	2022
Erhållna medel	388	0
Lämnade bidrag	-388	0
Summa	0	0

SHM var medelsförvaltare för FoU-projektet *Förintelsesamlingar - forskningsperspektiv och digitaliseringsbehov* som pågick under 2023 med medel från Riksantikvarieämbetet. Dessa medel har utbetalats till följande medverkande museer: Blekinge museum, Helsingborgs museum, Hälsinglands museum, Judiska museet, Kulturen i Lund, Malmö museer och Sörmlands museum.

Not 9. Kapitalförändring enligt resultaträkningen

	2023	2022
Arkeologisk uppdragsverksamhet	5 698	2 993
Försäljning av varor	-479	1 598
Årets kapitalförändring	5 219	4 591

Not 10. Immateriella anläggningstillgångar

Balanserade utgifter för utveckling	2023-12-31	2022-12-31
IB anskaffningsvärde	10 327	10 043
Omklassificering	0	0
Årets anskaffningar	2 699	285
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>13 026</i>	<i>10 327</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-10 057	-10 043
Omklassificering	0	0
Årets avskrivningar	-207	-14
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-10 264</i>	<i>-10 057</i>
Bokfört värde	2 763	270

Rättigheter och andra immateriella tillgångar	2023-12-31	2022-12-31
IB anskaffningsvärde	6 151	6 151
Årets anskaffning	289	0
Årets utrangering	0	0
<i>UB ackumulerade anskaffningar</i>	<i>6 440</i>	<i>6 151</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-5 262	-4 844
Årets avskrivningar	-374	-417
Minskning avskrivningar vid utrangering	0	0
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-5 636</i>	<i>-5 262</i>
Bokfört värde	804	889

Pågående nyanläggningar	2023-12-31	2022-12-31
IB pågående nyanläggningar	2 983	2 639
Årets anskaffning	2 656	344
Årets aktivering	-2 947	0
Bokfört värde	2 692	2 983
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE, IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	6 259	4 143

Not 11. Materiella anläggningstillgångar

	2023-12-31	2022-12-31
Förbättringsutgifter annans fastighet		
IB anskaffningsvärde	10 620	10 620
Årets anskaffning	397	0
Årets utrangering	-3 255	0
<i>UB anskaffningsvärde</i>	7 762	10 620
IB ackumulerade avskrivningar	-8 770	-7 971
Årets avskrivningar	-814	-799
Minskning avskrivningar vid utrangering	3 254	0
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	-6 330	-8 770
Bokfört värde	1 432	1 849
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
IB anskaffningsvärde	139 430	139 191
Årets anskaffning	18 042	4 985
Årets utrangering	-7 205	-4 746
<i>UB anskaffningsvärde</i>	150 267	139 430
IB ackumulerade avskrivningar	-77 230	-72 925
Årets avskrivningar	-10 045	-9 051
Omklassificering	0	0
Minskning avskrivningar vid utrangering	7 184	4 746
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	-80 091	-77 230
Bokfört värde	70 176	62 200
Pågående nyanläggningar		
IB pågående nyanläggningar	5 402	2 411
Årets anskaffning	19 068	4 102
Omklassificering	0	0
Årets aktivering	-11 141	-1 112
Bokfört värde	13 329	5 402
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE, MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	84 937	69 451

Not 12. Övriga kortfristiga fordringar

	2023-12-31	2022-12-31
Rese- och löneförskott	45	66
Deponering av hyra hos Länsstyrelsen	0	0
Övriga kortfristiga fordringar	0	0
Summa	45	66

Not 13. Periodavgränsningsposter – fordringar

	2023-12-31	2022-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	14 651	12 501
Övriga förutbetalda kostnader	2 962	418
Upplupna bidragsintäkter	3 582	204
Projektfordringar Arkeologerna	16 371	22 604
Övriga upplupna intäkter	0	544
Summa	37 566	36 272

Förutbetalda hyreskostnader har ökat med 2,1 mnkr jämfört med föregående år. Förändringen beror på indexuppräknningar av hyrorna 2024. Övriga förutbetalda kostnader består till stor del av licenser för IT-system.

Not 14. Avräkning med statsverket

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Anslag i räntebärande flöde</i>		
Ingående balans	-14 525	-3 271
Redovisat mot anslag	213 474	193 803
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-204 726	-205 057
<i>Skuld avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-5 777	-14 525
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>		
Ingående balans	40	42
Redovisat mot anslag enligt undantagsregeln	-10	-2
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	30	40
Summa, avräkning med statsverket	-5 748	-14 485

Not 15. Myndighetskapital

	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring		Kapitalförändring enl. RR	Summa
			Avgiftsbelagd verksamhet	Bidragsfinansierad verksamhet		
Utgående balans 2022	1 765	5 196	-43 013	5 129	4 591	-26 332
Ingående balans 2023	1 765	5 196	-43 013	5 129	4 591	-26 332
Föregående års kapitalförändring			4 591		-4 591	
Årets kapitalförändring		3 993			5 219	9 212
<i>Summa årets förändring</i>		<i>3 993</i>	<i>4 591</i>		<i>628</i>	<i>9 212</i>
Utgående balans 2023	1 765	9 189	-38 422	5 129	5 219	-17 120

Statskapitalet består av objekt som Riksantikvarieämbetet, efter inlösen, tillfört SHM enligt lagen Kulturmiljölagen (1998:950). Bidragsfinansierad verksamhet består av fr.o.m. år 2003 inköpta föremål till samlingarna vilka har finansierats med bidrag. Härtill kommer oförbrukade bidrag som intäktsförts tidigare år och där återbetalningsskyldighet inte föreligger.

Not 16. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående avsättning	979	232
Årets pensionskostnad	423	1 075
Årets pensionsutbetalningar	-522	-328
Utgående avsättning	880	979

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser avser åtagande för framtida betalningar av delpensioner.

Not 17. Övriga avsättningar

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Omställningsmedel</i>		
Ingående avsättning	2 299	2 415
Årets förändring	309	-116
<i>Utgående avsättning</i>	<i>2 609</i>	<i>2 299</i>
Summa utgående övriga avsättningar	2 609	2 299

Av de lokala omställningsmedlen utnyttjades 159 tkr för kompetensutvecklingsinsatser under 2023.

Not 18. Lån i Riksgäldskontoret

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Låneram enl. 20 § lag (1996:1059)</i>	65 000	65 000
Ingående skuld	48 386	50 078
Upptagna lån under året	26 029	6 521
Amorteringar under året	-13 357	-8 213
Utgående skuld	61 058	48 386

Not 19. Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Beviljad kreditram</i>	90 000	100 000
Ingående skuld	0	13 928
Utgående skuld	0	0

Not 20. Övriga kortfristiga skulder

	2023-12-31	2022-12-31
Personalens källskatt	3 153	3 157
Övrigt	138	115
Utgående skuld	3 291	3 272

Not 21. Periodavgränsningsposter – skulder

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Upplupna kostnader</i>		
Upplupna löner och arvoden, inkl. sociala avgifter	2 157	583
Upplupna semesterlöner, inkl. sociala avgifter	11 228	10 359
Övrigt	1 245	1 375
<i>Summa</i>	<i>14 630</i>	<i>12 317</i>
<i>Oförbrukade bidrag</i>		
Bidrag från statliga myndigheter	1 519	1 943
Bidrag från utomstatliga givare	21 502	18 308
<i>Summa</i>	<i>23 021</i>	<i>20 251</i>
<i>Övriga förutbetalda intäkter</i>		
Förutbetalda intäkter i projekt i Arkeologernas verksamhet, statliga	32 177	33 400
Befarade projektunderskott	1 231	634
Övrigt	6 447	5 104
<i>Summa</i>	<i>39 855</i>	<i>39 138</i>
Summa	77 506	71 706

Av posten bidrag från utomstatliga givare härrör 15,4 mnkr till Livrustkammarestiftelsens finansiering av Livrustkammarens utställningar och Riddarklubb.

Beräknat ianspråktagande av bidrag från statliga myndigheter

< 31/3 2023	1/4 – 31/12 2023	2024 – 2025	> 2025
380	1 139	0	0

Not 22. Ansvarsförbindelser

	2023-12-31	2022-12-31
<i>Övriga ansvarsförbindelser</i>		
Hysesavtal med Statens fastighetsverk	26 214	17 315
Ärende i Högsta domstolen	0	300
Ärende i Svea hovrätt	600	-
Summa	26 814	17 615

SHM bedömer att det finns möjliga förpliktelser. Beloppen redovisas därför som ansvarsförbindelser. Ett tillägg till hyresavtal har tecknats med Statens fastighetsverk som löper till och med 2042-12-31. Beloppet har ökat 2023 på grund av tillkommande byggkostnader. Om SHM säger upp ursprungsavtalet utgår ersättning för resterande kostnader för lokalanpassningen. Ärendet i Högsta domstolen respektive Svea hovrätt avser rättsprocessen gällande stulna föremål ur Kungliga Myntkabinettets samlingar. Högsta domstolen har 2023 återförvisat målet till Svea hovrätt för fortsatt handläggning 2024, se rubrik 1.2.2. *Rättsprocesser*.

Årsredovisningens undertecknande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 22 februari 2024

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Hagberg', is positioned above the printed name.

Magnus Hagberg

Överintendent

STATENS HISTORISKA MUSEER

Arkeologerna | Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet | Hallwylska museet
Historiska museet | Livrustkammaren | Skoklosters slott | Sveriges museum om Förintelsen
Tumba bruksmuseum

Statens historiska museer
Box 5428, 114 84 Stockholm
shm.se

SHM dnr: 120-193-2024